

Luonnollisen henkilön keinotekoinen maastamuutto ja luovutusvoittoveron välttely

Tanja Kokko

2022 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Luonnollisen henkilön keinotekoinen maasta muutto ja luovutusvoittoveron välttely

Tanja Kokko
Oikeustradenomi
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2022

Tanja Kokko

Luonnollisen henkilön keinotekoinen maastamuutto ja luovutusvoittoveron välttely

Vuosi 2022 Sivumäärä 45

Opinnäytetyön aiheena on luonnollisen henkilön keinotekoinen muutto ulkomaille ja sen kautta luovutusvoittoveron välttely. Tuloverolaisissa on säädetty verovelvollisuusasemasta Suomessa. Suomen muiden valtioiden kanssa solmimissa kahdenvälisissä verosopimuksissa puolestaan määritellään henkilön verosopimuksen mukaisesta asuinvaltiosta sekä tulon verotusoikeus lähde- ja asuinvaltion kesken. Lähtökohtaisesti luonnollisen henkilön irtaimen omaisuuden myynnistä syntynyt luovutusvoitto verotetaan luovutuksen saajan asuinvaltiossa.

Julkisuudessa on keskusteltu Suomen korkeasta pääomatulon verokannasta. Jotkut julkisuuden henkilöt ovat avoimesti kertoneet tämän olevan yksi ulkomaille muuton syy. Mutta julkisuudessa on tullut esiin myös tapauksia, joissa henkilön on oletettu asuvan ulkomailta ja maksaneen veronsa ulkomaille, vaikka hän todellisuudessa onkin oleskellut ja asunut Suomessa. Maastamuuttoon verotuksellisista syistä on kiinnitetty huomiota ja hallitus onkin antanut elokuussa 2022 esitysluonnoksen koskien omaisuuden arvonnousutulon johdosta määrättävän veron käyttöönottamista.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miksi henkilöt tekevät toimenpiteitä niin sanotun keinotekoisien muuttojen luomiseksi ja mihin valtion he siirtävät omaisuutensa verotuksen.

Opinnäytetyö on muodoltaan lainopillinen tutkimustyö, jossa tutkittavaa ilmiötä lähestytään voimassa olevan oikeussäännösten kautta. Tutkimuksen lähteinä on ollut voimassa oleva tuloverolaki, laki verotusmenettelystä, rikoslaki sekä hallituksen esitysluonnos arvonnousuverosta. Näiden lisäksi aihetta on käsitelty verotuksen alaan liittyvän kirjallisuuden kautta.

Tutkimuksen tuloksena voidaan todeta, että varakkaita henkilöitä vetää puoleensa valtiot, joissa luovutusvoittojen verotus on matala tai luovutusvoittoja ei veroteta lainkaan. Haasteen tutkimukselle on luonut se, ettei maastamuuttojen todellista syytä tutkita. Myöskään Verohallinto ei ole julkaissut tilastoja, mistä ilmenee jälkikäteen esimerkiksi verotarkastusten kautta esiin tulleet keinotekoiset maastamuutot sekä vältetyn pääomatulon ja maksuunpantavan veron määrä.

Asiasanat: verovelvollisuusasema, luovutusvoitto, arvonnousuvero, veron kiertäminen

Tanja Kokko

Artificial emigration of a natural person and avoidance of capital gain tax

Year

2022

Pages

45

The subject of the thesis is the artificial emigration of a natural person abroad and the avoidance of capital gains tax through it. The Income Tax Act provides for tax liability status in Finland. The bilateral tax treaties concluded by Finland with other countries, on the other hand, define the person's country of residence according to the tax treaty and the right to tax the income between the country of origin and the country of residence. In principle, the capital gain from the sale of the movable property shall be taxable in the state of which the person is a resident.

Finland's high capital income tax rate has been discussed in public. Some public persons have openly stated that this is one of the reasons for moving abroad. There have been some cases in public, where a person has been assumed to live abroad and paid his taxes there, even though he has stayed and lived in Finland. Emigration for fiscal reasons has been paid attention to, and in August 2022, the government issued a draft proposal regarding the so-called exit tax on property appreciation income.

The thesis aims to find out why people take measures to create a so-called artificial emigration, and to which state they transfer the taxation of their assets.

The form of thesis is legal research in which the investigated phenomenon has approached through the existing legal provisions. The source of the research has been the current income tax law, the law on taxation procedure, the criminal law, and the government's draft proposal on the value-added tax. In addition to these sources, phenomenon examined through the literature on the subject.

As a result of the research, it is stated that wealthy individuals are attracted to countries where the tax rate of capital gains is low or capital gains are not taxed at all. The fact that the real reason for emigration has not been investigated has created a challenge for the research. The Tax Administration has also not published statistics, which show the artificial emigrations that came to the fore through tax audits as well as the amount of avoided capital income and tax to be paid.

Keywords: tax liability, capital gain, exit tax, tax avoidance

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Opinnäytetyön tavoitteet, metodi ja tutkimusongelma	8
3	Verovelvollisuusasema ja asuinvaltio.....	10
3.1	Verovelvollisuus tuloverolaissa.....	10
3.2	Verosopimuksen mukainen asuinvaltio	11
3.3	Verovelvollisuusasemaan liittyvää oikeuskäytäntöä.....	12
3.3.1	KHO 2021:172	13
3.3.2	KHO 2013:93.....	13
4	Pääomatulon veronalaisuutta sääntelevä lainsäädäntö.....	14
4.1	Luovutusvoiton veronalaisuus	14
4.2	Luovutusvoittojen verotus verosopimuksissa.....	15
4.3	Maastapoistumisvero ja sen taustaa	15
4.3.1	Arvonnousuveron taustaa.....	18
4.3.2	Oikeusvertailua	21
5	Verosuunnittelua koskevat käsitteet	22
5.1	Verosuunnittelu	22
5.2	Veron kiertäminen	23
6	Veron kiertäminen lainsäädännössä ja sopimuksissa	23
6.1	Veron kiertäminen verotusmenettelystä annetussa laissa	23
6.2	Veropetokset ja verorikokset rikoslaisissa.....	24
6.3	Veronkierto verosopimuksissa	25
7	Maastamuuttoa koskevat haastattelut ja kohdevaltioiden verotus	26
7.1	Virkamiehen A haastattelu.....	27
7.2	Virkamiesten B ja C haastattelu	28
7.3	Maastamuuton kohdevaltiot	30
7.4	Kohdevaltioiden luovutusvoittoveron taso.....	32
8	Yhteenveto ja johtopäätös.....	35
	Lähteet.....	40
	Kuviot	45

1 Johdanto

Suomen yhteiskunta tarvitsee veroja, jotta sen toiminta olisi järjestäytynyttä nykyisellä tasolla. Verojen avulla voidaan ohjata yhteiskuntaa ja veroilla luodaan pohja toimivalle hyvinvointivaltiolle. Kerätyillä veroilla katetaan julkisen sektorin toimintaa, kuten koulujen ja päiväkotien toimintaa sekä vanhusten huoltoa. Veroilla kustannetaan myös muun muassa opintoja toimeentulotukia.¹ Verotuksen välttelyllä on vaikutusta hyvinvointivaltion rakenteeseen ja palvelujärjestelmiin. Verovaje vaikuttaa julkisen sektorin toiminnan kautta muun muassa verotukseen itsessään, verotuksen sääntelyyn, julkisten varojen käyttöön sekä sosiaaliturvaan.²

Tuloveroja voidaan vältellä kokonaan tai niitä pyritään minimoimaan lain kieltämin keinoin taikka keinotekoisesti verolakien vastaisilla toimilla. Termiä veropakoilu käytetään silloin, kun asuinvaltion verotusta paetaan siirtymällä itse ulkomaille toiseen valtioon. Tavoitteena on siirtää omaisuutta lievemmän verotuksen omaavan valtion piiriin. Luonnollisen henkilön fyysinen veropakoilu ja siihen liittyvät toimet katsotaan usein joko verosuunnitteluksi tai veropetokseksi.³

Pääoman kansainvälinen liikkuvuus luo mahdollisuuden siirtää pääomaa valtioon, jossa on matalampi veroaste⁴. Jotkut valtiot tarjoavat myös erilaisia verohelpotuksia tai verovapauksia houkutellakseen henkilöitä sijoittamaan pääomaa kyseiseen valtioon.⁵

Suomalaiset ovat tehneet järjestelyjä siirtääkseen Suomessa veronalaista pääomatuloa Suomen ulkopuolelle veron välttämiseksi. Yksi järjestelyistä on niin sanotut keinotekoiset maastamuutot. Nämä Suomesta ulkomaille tehdyt maastamuutot matalan verotuksen omaaviin valtioihin on viime vuosina yleistynyt. Tapauksiin on liittynyt muun muassa sijoitusvarallisuuden myynti muuton jälkeen, jolloin henkilö ei ole välttämättä joutunut maksamaan luovutusvoitosta veroja ollenkaan. Toiminta, jolla on luotu keinotekoiset olosuhteet maastamuutolle ja siten vältetään Suomen verotus, luetaan veron kiertämiseksi.⁶

¹ Simo Sipola, Verokirja, Kustannusosakeyhtiö Teos 2019, s. 9-10.

² Matti Myrsky, Kansainvälisen verokilpailun kysymyksiä. Defensor Legis N:o 3/2013, s. 399-410, 404.

³ Reijo Knuutinen, Verosuunnittelun oikeudelliset ja yhteiskunnalliset rajat. Alma Talent 2020, s. 25-26.

⁴ Myrsky 2013, s. 400.

⁵ Op.cit., s. 402.

⁶ Antti Tokola, Verovilppi kansainvälisessä sijoitustoiminnassa. Ilmiöt Suomen näkökulmasta. Harmaan talouden selvitysyksikkö 7/2019, tiivistelmä ja s. 1-2. [Verovilppi kansainvälisessä sijoitustoiminnassa](#), viitattu 9.10.2022.

OECD:n vuonna 2013 julkaiseman raportin mukaan useat valtiot ovat menettäneet verotuloja muun muassa profit shiftingin seurauksena eli voittoja siirrettäessä matalan verotuksen omaavan valtion piiriin. Tällaiset toimenpiteet saattavat johtaa jopa tilanteeseen, jossa henkilö ei maksa veroa tuotostaan missään valtiossa. OECD on tiedostanut asian ja tuo raportissaan esiin, että tarvitaan perusteellisia muutoksia valtioiden nykyisiin toimintatapoihin ja valtioiden väliseen yhteistyöhön, joilla voidaan muun muassa lähestyä ja estää erilaiset keinotekoiset toiminnot sekä muut verolain väärinkäytökset.⁷

Tulojen salaaminen ja väärin tietojen antaminen veroilmoituksella on ollut aiemmin mahdollista anonymiteettisuojaan, tiukkojen pankkisalaisuuksien hyödyntämisen sekä puuttuvien tietojenvaihtosopimusten takia. On arvioitu, että Suomi on menettänyt useita satoja miljoonia vuodessa erilaisten verovilppien takia.⁸

Ilmiön aiheuttamaa ongelmaa on Suomessa tutkittu muun muassa Valtiovarainministeriössä. Valtiovarainministeriö on 2020 julkaissut selvityksen, jossa pohditaan, voitaisiinko Suomessa ottaa käyttöön luonnollisten henkilöiden osalta niin sanottu exit tax- eli maastapoistumisvero. Tämä veromalli mahdollistaisi henkilön varojen arvonnousun verotuksen muuttohetkellä. Maastapoistumisverolla olisi vaikutusta tilanteissa, jossa henkilö siirtää asuinpaikkansa pois Suomesta tarkoituksenaan välttää omaisuuden luovutuksesta aiheutuneen veron maksamisen Suomessa.⁹

2 Opinnäytetyön tavoitteet, metodi ja tutkimusongelma

Tuloverolain (1535/1992) 9 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella verovuonna Suomessa asunut henkilö on velvollinen suorittamaan veroa täältä ja muualta saamansa tulon perusteella. TVL 11 §:n 1 momentin mukaan henkilön katsotaan asuvan Suomessa, jos hänellä on täällä varsinainen asunto ja koti tai jos hän jatkuvasti oleskelee täällä yli kuuden kuukauden ajan.

Opinnäytetyön tavoitteena on pyrkiä selvittämään syitä, miksi luonnolliset henkilöt tekevät keinotekoisia järjestelyjä, jonka perusteella heidän oletetaan asuvan ulkomailla. Keinotekoinen muutto tarkoittaa sitä, että luonnollinen henkilö tekee järjestelyjä, kuten muuttavat asuinkirjansa ulkomaille ja vaatii esimerkiksi pääomatulojen verotusoikeutta uuteen

⁷ OECD, Action Plan Base Erosion and Profit Shifting. OECD Publishing 2013, s. 13. [Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting \(oecd.org\)](https://www.oecd.org/action-plan-base-erosion-and-profit-shifting/), viitattu 15.8.2022.

⁸ Tokola 2019, s. 1-2.

⁹ Matti Matinen, Selvitys luonnollisten henkilöiden maastapoistumisverosta. Suomessa asumisen aikana kertyneen omaisuuden realisoitumattoman arvonnousun verotus. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2020:9, s. 12. [Selvitys luonnollisten henkilöiden maastapoistumisverosta \(valtioneuvosto.fi\)](https://www.valtioneuvosto.fi/julkaisut/selvitys-luonnollisten-henkiloiden-maastapoistumisverosta), viitattu 15.8.2022.

asuinvaltioon, vaikka todellisuudessa henkilö oleskelee ja asuu edelleen Suomessa¹⁰. Opinnäytetyö rajataan keskittymään pääomatuloihin, tarkemmin irtaimen omaisuuden luovutuksesta saatuihin luovutusvoittoihin.

Opinnäytetyössä ilmiön tutkimusmenetelmä on lainopillinen (oikeusdogmatiikka), jossa tutkimuskohdetta lähestytään voimassa olevan oikeuden kautta. Aarnio (1982) on tuonut oikeuden voimassaolon analyysissä esiin kriteerit, joiden mukaan normien katsotaan olevan voimassa olevaa oikeutta. Näitä kriteereitä on neljä: normi on saatettu voimaan lainsäätämisyjärjestelyn mukaisesti, normia ei ole valtuutussäännöksellä kumottu, normi on pätevä eikä se poikkea mitenkään muista vastaavista normeista, ja ristiriitojen esiintyessä on olemassa hyväksyttävä säännös ristiriitojen ratkaisemiseksi.¹¹

Lainopilliseen tutkimukseen kuuluu myös kotimaisten oikeusjärjestelyiden vertailua muiden maiden välillä, joten tässä opinnäytetyössä vertaillaan Suomen ja eräiden Euroopan valtioiden pääomatulojen verotusta koskevaa verotuslainsäädäntöä. Lainopillisessa tieteenalassa tutkinan kohteena on myös lainvalmistelut, joten tässä tutkimuksessa huomioidaan tällä hetkellä eduskunnassa lausuntokierroksella oleva hallituksen esitys arvonnousuverosta eli niin sanotusta maastapoistumisverosta.¹²

Lainopillisessa tutkimusmenetelmässä oikeusnormien välillä voi syntyä ristiriitaa, jotka pyritään ratkaisemaan menetelmänormeilla eli ylemmän asteinen normi syrjäyttää alemman normin, aikaisemman normin syrjäyttää viimeisin normi tai erityissääntö syrjäyttää yleisluonteisen lain.¹³

Opinnäytetyön tarkoituksena on löytää selitys, minkä takia luonnolliset henkilöt tekevät keinokekoisia järjestelyjä asumisen suhteen ja sitä myöten jättävät ilmoittamatta pääomatuloja. Tavoitteena on myös selvittää, miten ilmiöön voidaan puuttua. Tutkimusongelmaa lähestytään seuraavilla kysymyksillä:

- Mitkä valtiot vetävät pääomaa omaavia henkilöitä?
- Mikä on kyseisen valtion pääomatulon verotuksen taso?
- Minkälaisia toimenpiteitä on tehty verovälittelyn estämiseksi?

Tutkimusongelmaa lähestytään lainopillisen tutkimusmenetelmän materiaalin avulla eli oikeusnormilausekkeilla, toisin sanoen esimerkiksi voimassa olevan lain säännöksin. Lainopissa

¹⁰ Tokola 2019, s. 52.

¹¹ Ari Hirvonen, Mitkä metodit. Opas oikeustieteelliseen metodologiaan. Yleinen oikeustieteen julkaisuja 2011, s. 21; Pekka Timonen, Johdatus lainopin metodiin ja lainopilliseen kirjoittamiseen. Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta 1998, s. 19.

¹² Op.cit., s. 26; Op.cit., s. 2.

¹³ Hirvonen 2011, s. 40-41.

pyritään tulkitsemaan ja punnitsemaan oikeudellisia tekstejä ja niiden avulla tavoitteena on löytää ratkaisu esillä olevaan ongelmaan.¹⁴

Opinnäytetyötä täydennetään ja tutkimusongelmaa lähestytään myös laadullisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmällä eli teemahaastatteluilla. Haastattelut on toteutettu etukäteen pohdittun teeman ympärille. Teemahaastattelussa opinnäytetyön ilmiöstä ja ongelmasta keskusteltiin menneen ajan näkökulmasta. Tavoitteena oli saada arjen työssä kerättyjä havaintoja, mikä antaisi selvyyttä opinnäytetyön kohteena olevasta ilmiöstä eli keinotekoisesta muutosta.¹⁵ Keinotekoisien muutosten ja sitä myöten pääomatulon verovälittelyn tutkiminen on haasteellista, koska maastamuuton syistä ei tilastoida¹⁶.

3 Verovelvollisuusasema ja asuinvaltio

Tuloverotuksen lähtökohdan mukaan jokaista luonnollista henkilöä pidetään verovelvollisena. Verovelvollisuuden määrittely on keskeisessä asemassa, sillä sen perusteella määritellään, kuka on velvollinen suorittamaan veroa Suomeen ja minkä tulojen perusteella.¹⁷

Suomen sisäisen verolainsäädännön lisäksi verotusoikeus jakaantuu verosopimusoikeuteen. Tämä koostuu Suomen ja muiden valtioiden kanssa tehdyistä verosopimuksista, jotka saataan erikseen voimaan lailla. Verosopimuksilla estetään tulon kaksinkertainen verotus. Tämän lisäksi verosopimuksissa määritellään muun muassa asuinvaltioperiaate.¹⁸

3.1 Verovelvollisuus tuloverolaissa

Luonnollisen henkilön verovelvollisuusasema Suomessa määräytyy tuloverolain (1535/1992, TVL) 9 §:n 1 momentin 1 kohdan ja 11 §:n 1 momentin säännösten perusteella. Verovuonna Suomessa asunut henkilö on velvollinen suorittamaan veroa Suomesta ja muualta saamansa tulon perusteella. Henkilön katsotaan asuvan Suomessa, jos hänellä on täällä varsinainen asunto ja koti tai jos hän jatkuvasti oleskelee Suomessa yli kuuden kuukauden ajan. TVL 9 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan rajoitetusti verovelvollinen on puolestaan henkilö, joka ei ole asunut verovuonna Suomessa.

¹⁴ Hirvonen 2011, s. 24 ja 36.

¹⁵ Jorma Kananen, Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2017, s. 70-72.

¹⁶ Finnwatch, Suuntana paratiisi. Maastamuuttajan omaisuustulojen ja kohdemaan verotuksen välinen yhteys. Finnwatch 4/2020, s. 4. [Suuntana paratiisi.pdf \(finnwatch.org\)](#), viitattu 9.10.2022.

¹⁷ Jaakko Ossa, Tuloverolaki käytännössä. Alma Talent 2020, s. 37.

¹⁸ Ossa 2020, s. 40; Tero Määttä - Elina Kajander, Verosopimusten artikkelit. Verohallinto 2022, luku 1.1. [Verosopimusten artikkelit - vero.fi](#), viitattu 31.7.2022.

Verovelvollisuusaseman määrittely koskee sekä Suomen että ulkomaan kansalaisia. Se ei kuitenkaan ole sidottu kalenterivuoteen ja oleskelu voi jakaantua kahdelle tai useammalle eri kalenterivuodelle. Henkilö voi siten olla vain osankin verovuotta yleisesti verovelvollinen. On kuitenkin huomioitava, että oleskelun on kestettävä yli kuusi kuukautta, jotta luonnollisen henkilön verovelvollisuusasema muuttuu rajoitetusti verovelvollisesta yleisesti verovelvolliseksi.¹⁹

Määriteltäessä Suomessa asumista, sillä ei tarkoiteta aina fyysistä oleskelua Suomessa. Henkilö voi olla tilapäisesti pois Suomesta esimerkiksi töiden takia, jolloin henkilö työskentelee ulkomailla, mutta hänellä on silti jäänyt perhe ja koti Suomeen. Merkitystä ei myöskään ole, onko henkilö merkitty väestötietojärjestelmään vai ei, sillä tosiasiallinen tilanne ja näyttö ratkaisee.²⁰

TVL 11 §:n 1 momentin mukaan Suomen kansalaisen muuttaessa pois Suomesta, häntä pidetään Suomessa yleisesti verovelvollisena muuttovuoden ja kolmen seuraavan vuoden ajan, jollei hän muuta näytä ja vaadi. Ulkomaan kansalaisesta ja kansalaisuutta vailla olevasta henkilöstä tulee pääsääntöisesti rajoitetusti verovelvollinen heti muuttopäivästä lähtien. Mutta jos hänellä jää edelleen varsinainen asunto Suomeen ja hän oleskelee jatkuvasti paljon Suomessa, voidaan oleskelua pitää jatkuvana ja siten yleinen verovelvollisuus Suomeen ei päätykään.²¹

3.2 Verosopimuksen mukainen asuinvaltio

Luonnollisen henkilön saadessa tuloa tai varallisuutta muualta kuin asuinvaltiostaan, hänelle on määriteltävä verosopimuksen mukainen asuinvaltio. Tällöin sovelletaan verosopimuksen mukaista kotipaikka-artiklaa, joka OECD-malliverosopimuksen perusteella käsitellään artikkelissa 4. Verosopimuksella ei ole vaikutusta ratkaistaessa henkilön verovelvollisuusasemaa valtion sisäisen lainsäädännön kannalta. Henkilön verosopimuksen mukaisen asuinvaltion määrittelyllä on vaikutusta ratkaistaessa tulon verotusoikeutta henkilön asuinvaltion ja tulon lähdevaltion kesken. Asuinvaltion määrittely on olennaista myös niin sanotuissa kaksoisasumistilanteissa, jossa kaksi tai useampi valtio pitää henkilöä sisäisen lainsäädäntönsä perusteella yleisesti verovelvollisena kyseisessä valtiossa. Henkilön voidaan katsoa asuvan vain yhdessä valtiossa verosopimusta sovellettaessa.²²

¹⁹ Marjaana Helminen, Kansainvälinen verotus. Talentum Pro 2016, s. 124 ja 126.

²⁰ Op.cit., s. 124-125.

²¹ Tero Määttä - Annukka Rautajuuri, Yleinen ja rajoitettu verovelvollisuus sekä verosopimuksen mukainen asuminen - luonnolliset henkilöt. Verohallinto 2022, luku 3.1. [Yleinen ja rajoitettu verovelvollisuus sekä verosopimuksen mukainen asuminen - luonnolliset henkilöt - vero.fi](#), viitattu 27.7.2022.

²² Marjaana Helminen, Kansainvälinen verotus. Edita Publishing 2013, s. 117; Määttä - Kajan-der 2022, luku 2.4. [Verosopimusten artikkelit - vero.fi](#), viitattu 27.7.2022.

OECD:n malliverosopimuksen 4 artiklaa koskevien kommenttien mukaan ensin on määriteltävä, katsotaanko henkilö kyseissä sopimusvaltiossa asuvaksi. Luonnollisen henkilön asumista selvitetessä kiinnitetään huomioita, katsotaanko henkilö valtion sisäisen lainsäädännön perusteella verovelvolliseksi kotipaikan tai asumisen nojalla. Henkilön tulee olla yleisesti verovelvollinen maailmanlaajuisista tuloistaan kyseisessä valtiossa. Verosopimuksen asuinpaikka artiklaa sovellettaessa ongelmia tai tulkintavaikeuksia voi tulla eteen tilanteet, joissa henkilön verovelvollisuus kyseisessä valtiossa on rajoitettua sisäisen lainsäädännön nojalla. Tällaisia tilanteita on esimerkiksi ulkomaisten diplomaattien osalta.²³ Esimerkiksi:

Suomessa asuva, Iso-Britannian konsulaatin palveluksessa Suomessa työskentelevä henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen, on velvollinen suorittamaan Suomeen veroa ainoastaan täältä olevasta kiinteistöstä saamastaan tulosta, täältä harjoittamasta elinkeinotoimintansa tulosta, suomalaisen asunto-osakeyhtiön vuokratulosta tai muualta saamastaan palkka- tai eläketulosta TVL 12 §:n 1 momentin perusteella. Tässä tapauksessa henkilö voidaan katsoa asumisen keston perusteella Suomessa yleisesti verovelvolliseksi, mutta hänen verovelvollisuutensa on rajattua. Siten häntä ei voida pitää verosopimuksen tarkoittamalla tavalla Suomessa asuvaksi.

Jos henkilö katsotaan kotipaikka-artiklan 1 kohdan määräysten mukaan molemmissa sopimusvaltioissa asuvaksi, ratkaistaan hänen asuinpaikkansa 4 artiklan 2 kohdan määräysten perusteella. Tällöin kiinnitetään huomiota, missä valtiossa henkilöllä vakituinen asunto käytettävissä. Jos henkilöllä on käytettävissä vakituinen asunto useassa valtiossa, etusijalla on valtio, jonne henkilöllä on henkilökohtaiset ja taloudelliset siteet eli missä hänellä katsotaan olevan elinajan keskus. Jos asuinpaikkaa ei pystytä määrittelemään näiden perusteella, tarkastellaan henkilön oleskelun kestoa sopimusvaltioissa ja viimeisenä kriteerinä tulee henkilön kansalaisuus. Jos henkilö ei ole kummankaan valtion kansalainen, verosopimuksen mukainen asuinvaltio ratkaistaan asianomaisten sopimusvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kesken.²⁴

3.3 Verovelvollisuusasemaan liittyvää oikeuskäytäntöä

Rajanveto verovelvollisuusasemaa määriteltäessä ei ole aina yksiselitteistä ja eri viranomaisten päätökset saattavatkin erota toisistaan. Seuraavaksi tarkastellaan kahta korkeimman hallinto-oikeuden päätöstä, joissa on annettu ratkaisu luonnollisen henkilön verovelvollisuusasemaan.

²³ OECD, Commentaries of the articles of Model Tax Convention. OECD 2010, s. 84. [MTC2010.PDF \(oecd.org\)](#), viitattu 8.10.2022.

²⁴ Op.cit., s. 86-87.

3.3.1 KHO 2021:172

Korkeimman hallinto-oikeuden tuoreimmassa, vuonna 2021 annetussa päätöksessä on käsitelty Suomen kansalaisen verovelvollisuusasemaa Suomessa. Tapauksessa verovelvollinen on hakenut Verohallinnolta ennakkoratkaisua kysymykseen, sovelletaanko häneen rajoitetusti verovelvollista koskevia tuloverolain säännöksiä vuosien 2020 ja 2021 tuloverotusta toimitettaessa. Verovelvollinen on muuttanut perheineen Tsekkeihin elokuussa 2019 eikä hän ole kuullut Suomen sosiaaliturvan piiriin muuton jälkeen. Suomeen ei ole jäänyt omistuksessa olevaa asuntoa, mutta verovelvollinen omistaa 2 000 m² tontin Suomessa. Verovelvolliselle on jäänyt yritysytteksiä Suomeen, kuten sijoitustoimintaa harjoittavan yhtiön toimitusjohtajuus. Verohallinnon antaman ennakkoratkaisun mukaan verovelvollinen katsotaan Suomessa yleisesti verovelvolliseksi.

Asiasta von valitettu hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus katsoi, että verovelvollinen on harjoittanut aktiivista liiketoimintaa muun muassa yhtiön toimitusjohtajana. Tämän katsotaan muodostaneen olennaisen siteen Suomeen, joten verovelvollinen katsottiin myös hallinto-oikeuden päätöksellä Suomessa yleisesti verovelvolliseksi. Verovelvollinen sai valituksenalaisen päätöksen valitukseensa.

Tapauksen käsittely jatkui korkeimmassa hallinto-oikeudessa sen myönnettyä valitusluvan asiaan. Korkein hallinto-oikeus kumosi Verohallinnon ja hallinto-oikeuden päätökset ja verovelvollinen katsottiin Suomessa rajoitetusti verovelvolliseksi tuloverolain 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla 1.1.2020 alkaen. Asian ratkaisussa on otettu huomioon ulkomaille muuton pysyvyyttä osoittavat seikat, kuten Tsekeissä sijaitseva vuokra-asunto, perhe, työpaikka ja sosiaaliturva. Lisäksi korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei verovelvollisen siteet yhtiöihin edellytä säännöllisiä käyntejä ja aktiivista toimintaa Suomesta käsin, joten niiden ei katsottu muodostavan olennaisia siteitä Suomeen.

3.3.2 KHO 2013:93

Verovelvollinen oli työskennellyt ulkomailla vuodesta 1987 alkaen. Verovelvollinen osti Suomesta osakehuoneiston puolisonsa kanssa 28.5.2003. Hän muutti perheineen Suomeen kyseiseen huoneistoon heinäkuussa 2003 ja työskentelin suomalaisen osakeyhtiön tytäryhtiön palveluksessa heinäkuulle 2004 saakka. Tämän jälkeen verovelvollinen muutti perheineen Ranskaan lokakuussa 2004 eikä hän kuulunut Suomen sosiaaliturvan piiriin muuton jälkeen. Ranskaan muuton yhteydessä asunto annettiin vuokralle, kuten pariskunnan neljä muuta omistamaa osakehuoneistoa. Verovelvollista pidettiin yleisesti verovelvollisena vuoden 2006 toimitetussa verotuksessa, mutta myöhemmin verotuksen oikaisulautakunnan päätöksellä hänet katsottiin rajoitetusti verovelvolliseksi Suomesta muuton jälkeen eli 14.10.2004 lähtien.

Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö on puolestaan tehnyt asiasta valituksen hallinto-oikeudelle. Vaatimuksen mukaan verovelvollista on pidettävä Suomessa yleisesti verovelvollisena vielä Suomesta muuton jälkeen vielä kolmen seuraavan vuoden ajan, koska hänellä on jäänyt Suomeen arvoltaan merkittävää omaisuutta sekä viisi vuokralle jäänyttä huoneistoa, joista yksi on ollut perheen vakituinen asunto ennen vuoden 2004 aikana tapahtunutta ulkomaille muuttoa. Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö katsoi, että omaisuus on muodostanut TVL 11 §:ssä tarkoitetun olennaisen siteen Suomeen.

Verovelvolliselle jäi Suomeen perheen elinolosuhteisiin soveltuva asunto ulkomaille muuton jälkeen, joten hallinto-oikeus katsoi, ettei verovelvollisen olennaiset siteet ole katkenneet muuton yhteydessä. Verovelvollinen katsottiin siten edelleen Suomessa yleisesti verovelvolliseksi vuonna 2006.

Korkein hallinto-oikeus myönsi verovelvolliselle valitusluvan asiaansa ja otti asian tutkittavakseen. Korkein hallinto-oikeus ei kuitenkaan nähnyt perusteita lähteä muuttamaan hallinto-oikeuden päätöstä verovelvollisuusaseman suhteen esitettyjen oikeusohjeiden ja saatujen selvitysten puitteissa.

4 Pääomatulon veronalaisuutta sääntelevä lainsäädäntö

4.1 Luovutusvoiton veronalaisuus

TVL 29 §:n 1-2 momentissa veronlaiseksi tuloksi on säädetty rahana tai rahanarvoisena etuutena saamat tulot, jotka on jaettu luonnollisen henkilön osalta ansio- ja pääomatuloon. Tuloverolaisissa pääomatulot on määritelty tyhjentävästi, koska pääomatulojen verotus eroaa ansiotulojen progressiivisesta verotuksesta²⁵.

TVL 32 §:n säännösten perusteella veronalaista pääomatuloa on muun muassa omaisuuden luovutuksesta saatu voitto ja voitto-osuus. Kiinteän tai irtaimen omaisuuden luovutusvoiton tai -tappion määrä saadaan vähentämällä luovutetun omaisuuden myyntihinnasta hankintameno sekä kulut, jotka kohdistuvan voiton hankkimiseen.²⁶

²⁵ Ossa 2020, s. 91.

²⁶ Tero Määttä - Atso Kiuru, Omaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot luonnollisen henkilön tuloverotuksessa. Verohallinto 2019, luku 2.2. [Omaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot luonnollisen henkilön tuloverotuksessa - vero.fi](#), viitattu 12.11.2022.

4.2 Luovutusvoittojen verotus verosopimuksissa

Muun kuin kiinteään omaisuuden luovutuksesta saadun voiton verottamisesta säädetään OECD:n malliverosopimuksen 13 artiklan 5 kohdassa. Tämän mukaan muun kuin artiklan kohdissa 1-4 mainitun omaisuuden luovutuksesta saatu voitto verotetaan vain siinä valtiossa, jossa luovuttaja asuu.²⁷

OECD:n malliverosopimuksen kommentaarissa mainitaan, että sen jäsenmaiden verolainsäädäntö vaihtelee maittain: joissain maissa myyntivoitot ovat vapautettuja verosta ja joissakin maissa myyntivoitto verotetaan puolestaan pääomatulona tai tavallisena tulona. Verosopimuksen artikla 13 ei voi laajentaa valtion verotusoikeutta verottaa myyntivoittoa, jos tällaista oikeutta ei ole säädetty kansallisessa lainsäädännössä.²⁸

Valtioilla on omat laskentatapansa luovutusvoittoa laskettaessa ja omat säännöksensä kiinteään ja irtaimen omaisuuden luovutuksesta saatujen luovutusvoittojen osalta. Esimerkiksi Suomessa asunto-osaakeyhtiön osakkeet katsotaan irtaimiksi omaisuudeksi, kun taas Espanjassa kerrostalo- tai rivitalohuoneistot katsotaan kiinteäksi omaisuudeksi. Keskeisintä on erottaa kiinteä ja irtain omaisuus, koska verosopimustilanteissa niiden verotusoikeus poikkeaa toisistaan. Lähtökohtaisesti kiinteään omaisuuden luovutuksesta saatu voitto voidaan verottaa siinä valtiossa, jossa omaisuus sijaitsee, kun taas irtaimen omaisuuden luovutuksesta saatu voitto verotetaan vain tulon saajan asuinvaltiossa.²⁹

Suomesta saatuna tulona ei pidetä esimerkiksi osakkeiden tai arvopaperien luovutuksesta saatua voittoa. Kun Suomen kansalainen katsotaan verosopimuksen mukaan muualla asuvaksi tai rajoitetusti verovelvolliseksi, hän ei ole velvollinen suorittamaan veroa esimerkiksi suomalaisen osakkeiden myynnistä saadun tulon perusteella. Poikkeuksen tähän luo tilanne, jossa osakkeet liittyvät kiinteään toimipaikkaan. TVL 10 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan Suomesta saatua tuloa on muun ohessa täällä olevan asunto-osaakeyhtiön luovutuksesta saatu voitto, jos yhtiön kokonaisvaroista enemmän kuin 50 % muodostuu yhdestä tai useammasta Suomessa olevasta osakkeesta.³⁰

4.3 Maastapoistumisvero ja sen taustaa

Suomen solmimien verosopimusten mukaan Suomessa rajoitetusti verovelvollisen tai toisessa valtiossa verosopimuksen mukaan asuva yleisesti verovelvollinen ei ole velvollinen suorittamaan veroa Suomeen irtaimen omaisuuden, kuten arvopaperien luovutuksesta, saadun

²⁷ OECD 2010, s. 247 [MTC2010.PDF \(oecd.org\)](#), viitattu 12.11.2022.

²⁸ Op.cit., s. 238 ja 247.

²⁹ Helminen 2016, s. 385.

³⁰ Op. cit., s. 396

luovutusvoiton osalta. Henkilön muuttaessa valtioon, missä luovutusvoittoja ei veroteta, johdattaa tilanteeseen, jossa luovutusvoitto- ja arvonnousu jää kokonaan verottamatta. Useissa valtioissa onkin otettu verolainsäädäntöön niin sanottu exit tax -niminen säännös eli arvonnousua koskeva säännös, jolla voidaan puuttua valtion veropohjan kaventumiseen verottamalla tulosiinä valtiossa, missä ne ovat kertyneet.³¹

Tuloverolain (1535/1992, TVL) 45 §:ssä säädetään omaisuuden luovutusvoiton veronalaisuudesta. Suomen hallitus on antanut 12.8.2022 eduskunnalle esityksen tuloverolain muuttamisesta tältä osin. Esityksessä on ehdotettu tuloverolakiin lisättäväksi uusi 45 b §. Tässä säädetään luonnollisen henkilön muun kuin kiinteän omaisuuden arvonnousutulon verottamisesta tilanteissa, jossa henkilö muuttaa Suomesta ulkomaille tai hänet katsotaan verosopimuksen tarkoittamalla tavalla muualla kuin Suomessa asuvaksi. Hallituksen esityksen mukaan arvonnousutulo katsottaisiin lähtökohtaisesti kuuluvan sen verovuoden tuloksi, jolloin henkilö on muuttanut Suomesta. Verovelvollisen vaatimuksesta tulo voitaisiin kuitenkin verottaa sen verovuoden tulona, jolloin omaisuus on oikeasti luovutettu. Arvonnousun soveltamisen piiriin kuuluvaa omaisuutta ovat muun muassa suoraan tai välillisesti omistetut suomalaisten tai ulkomaisten yhtiöiden osakkeet ja kotimaisten tai ulkomaisten sijoitusrahastojen rahasto-osuudet.³²

TVL 45 b §:ää sovelletaan henkilöihin, jotka Suomesta pois muuttaessa ovat edellisen 10 vuoden aikana olleet Suomessa yleisesti verovelvollisia sekä ovat asuneet verosopimuksen mukaan Suomessa vähintään neljä vuotta. Neljän vuoden jakson ei tarvitse olla yhtäjaksoinen.³³

Arvonnousuveroa tulee maksettavaksi, jos arvonnousutulon alaisen omaisuuden yhteenlaskettu käypä arvo ylittää 500 000 euroa ja luovutusvoiton määrä on yli 100 000 euroa. Luovutusvoittoa laskettaessa Suomesta pois muuton edeltävä päivä määritteli omaisuuden luovutushinnan käyvän arvon. Arvonnousuveroa tulisi maksettavaksi 100 000 euron luovutusvoiton ylittävältä osalta.³⁴

TVL 46 §:ssä säädetään, miten omaisuuden luovutuksesta saatu voiton määrä lasketaan. Hallituksen eduskunnalle antamassa esityksessä ehdotetaan kyseiseen lainkohtaan lisättäväksi uusi 46 b §, jossa säädetään omaisuuden arvonnousun laskemisesta, siitä syntyvästä luovutusvoiton tai -tappion huomioimisesta luonnollisen henkilön Suomen verotuksessa. Esityksen mukaan arvonnousutulon luovutusvoitto laskettaisiin normaalisti TVL 46 §:n ja 47 §:n säännösten

³¹ Tokola 2019, s. 51 ja 53.

³² Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta luonnollisten henkilöiden omaisuuden arvonnousutulon johdosta määrättävän veron käyttöönottamiseksi VM188:00/2021, s. 19. [Luonnos hallituksen esitykseksi \(hankeik-kuna.fi\)](#), viitattu 19.10.2022.

³³ Ibid.

³⁴ Op.cid., s. 20.

perusteella. Laskettaessa omaisuuden arvonnousua, arvonnousutulon käypäarvo määritellään Suomesta muuttopäivän edeltävän päivän arvon mukaisesti. Mahdolliset luovutustappiot vähennetään arvonnousutulon perusteella syntyneestä luovutusvoitosta, mutta ei muiden tulojen luovutusvoitosta. Arvonnousutulon tappiota ei vahvisteta, jos verovuonna arvonnousutulon luovutustappioita syntyy enemmän kuin luovutusvoittoja.³⁵

Lain luonnoksessa on otettu kantaa myös ulkomaisen veron hyvittämisestä arvonnousutulon osalta. Ehdotuksen mukaan Suomen tulee soveltaa niin sanottua käänteistä hyvitystä tilanteissa, jossa verovelvollisen uusi asuinvaltio ei poista arvonnousutulon osalta kaksinkertaista verotusta omaisuutta luovuttaessa. Tätä kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta annettuun lakiin tehtävää muutosta sovelletaan myös tilanteisiin, jossa asuinvaltiossa luovutusvoittoveroa laskettaessa ei huomioida hankintahintana sitä omaisuuden arvoa, jota on käytetty arvonnousutulon verotuksessa Suomessa. Käänteisessä hyvityksessä Suomi vähentää luovutusvoiton johdosta maksuunpantavasta pääomatulon verosta tästä samasta luovutusvoitosta toiseen valtioon maksetun veron määrän.³⁶ Uudet lainkohdat on esitetty tulevan sovellettavaksi ensimmäistä kertaa vuoden 2023 verotuksen toimittamisessa³⁷.

Keskuskauppakamarin toimitusjohtajan Juho Romakkaniemen mukaan arvonnousuverolla eli maastapoistumisverolla ei tule olemaan suurtakaan taloudellista vaikutusta. Maastapoistumisvero toisi mukanaan hallinnollisesti raskaan ja monimutkaisen verojärjestelmän, joka vaikuttaisi myös Suomen kansainväliseen kilpailukykyyn heikentävästi sijoittajien ja osaaajien suunnalla.³⁸ Elinkeinoelämän keskusliiton veroasiantuntija Lehmusojä ei myöskään puolla hallituksen kaavailemaa niin sanottua maastapoistumisveroa, koska sen tuoma fiskaalinen hyöty jäisi vähäiseksi ja sen katsotaan rajoittavan ihmisten kansainvälistä liikkuvuutta³⁹.

Keskuskauppakamari on antanut osaltaan lausunnon hallituksen esityksestä luonnollisen henkilön arvonnousutulon johdosta määrättävän veron käyttöönottamisesta Valtiovarainministeriön pyynnöstä. Keskuskauppakamarin antaman lausunnon mukaan arvonnousuveroa ei pitäisi ottaa käyttöön Suomessa. Kauppakamari on esittänyt täydennyksiä valtiovarainministeriön esitysluonnokseen arvonnousuveroon liittyen. Kauppakamari on pyytänyt lain jatkovalmistelussa huomioimaan muun muassa seuraavat esitetyt näkökohdat:

³⁵ VM188:00/2021, s. 49 [Luonnos hallituksen esitykseksi \(hankeikkuna.fi\)](#), viitattu 19.10.2022.

³⁶ Op.cit., s. 27.

³⁷ Op.cit., s. 55.

³⁸ Juho Romakkaniemi, Verosääntelystä tullut moralististen pisteverojen liukuhinna. Keskuskauppakamari 2022. [Verosääntelystä tullut moralististen pisteverojen liukuhinna - Keskuskauppakamari](#), viitattu 16.10.2022.

³⁹ Lauri Lehmusojä, Maastapoistumisvero käyttöön 2021. Elinkeinoelämän keskusliitto 2021. [Maastapoistumisvero käyttöön 2023 - Elinkeinoelämän keskusliitto \(ek.fi\)](#), viitattu 16.10.2022.

- maasta muuttavan henkilön omaisuuden alarajan 500 000 euroa esitetään nostettavaksi kymmenkertaiseksi
- arvonnousuveroa tulisi soveltaa vain Suomessa tapahtuneen omaisuuden arvonnousun johdosta⁴⁰

Myös Verohallinto on antanut Valtiovarainministeriön pyynnöstä lausunnon koskien hallituksen esitystä arvonnousuverosta. Yleisenä havaintona Verohallinto on todennut arvonnousuveron olevan vaikea lainvalmistelun kannalta, sillä uusi laki pitäisi integroida voimassa olevan kansallisen verojärjestelmän kanssa. Lisäksi tulisi huomioida EU-oikeuden vaikutus sekä Suomen tekemät kansainväliset sopimukset. Verohallinto kaipaa enemmän perusteluja hallituksen tämänhetkisellem esitykselle ja arvonnousuveron hyödyille sekä minkä takia tämä ratkaisu olisi tehokasta. Verohallinto on tuonut lausunnossaan esiin, että maasta muuttajiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa voitaisiin vähentää, jos molemmat arvonnousuveron soveltamisen kriteerit, omaisuus vähintään 500 000 euroa ja luovutusvoitto 100 000 euroa, täyttyvät. Lausuntonsa loppuksi Verohallinto esittää, että arvonnousuveroa koskeva sääntely tulisi siirtää verovuoteen 2024, koska arvonnousutulon luovutuserittely vaatii Verohallinnolta järjestelmämuudistuksia ja sen toiminnallisuus saataisiin varmistettua.⁴¹

4.3.1 Arvonnousuveron taustaa

Suomen nykyisessä kansallisessa verolainsäädännössä ei ole erikseen olemassa säännöksiä, jotka sallisivat Suomen verottaa muuton yhteydessä tai muuton jälkeen tapahtuvaa irtaimen omaisuuden arvonnousua omaisuuden luovutuksen yhteydessä. Maastapoistumisveron tarkoituksena on puuttua maastamuuttotilanteisiin, jotka tapahtuvat verotuksellisista syistä. Kyseinen veromallin avulla puututtaisiin myös valtioiden väliseen verokilpailuun, jossa asuinvaltio valitaan pienemmän verokannan suhteen. OECD onkin tuonut esiin, että maastapoistumisverolla voidaan ehkäistä veropohjan hajoamista ja verojen siirtoja.⁴²

Aivan tuore asia maastapoistumisvero ei ole, sillä asiaa on käsitelty aiemmin muun muassa Verohallinnon harmaan talouden selvitysyksikön vuonna 2015 julkaisemassa selvityksessä sekä

⁴⁰ Emmiliina Kujanpää, Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Keskuskauppakamari 2022. [Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta luonnollisten henkilöiden omaisuuden arvonnousutulon johdosta määrättävän veron käyttöönottamiseksi - Keskuskauppakamari](#), viitattu 16.10.2022.

⁴¹ Markku Heikura - Mia Keskinen, Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta luonnollisten henkilöiden omaisuuden arvonnousutulon johdosta määrättävän veron käyttöönottamisesta. Verohallinto 2022. [LAUSUNTO_20220912104812.PDF \(hankeikkuna.fi\)](#), viitattu 16.10.2022.

⁴² Matinen 2020, s. 14. [Selvitys luonnollisten henkilöiden maastapoistumisverosta \(valtioneuvosto.fi\)](#), viitattu 16.10.2022.

hallituksen vuonna 2019 eduskunnalle antamassa esityksessä koskien elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja tuloverolain muuttamisesta.⁴³

Tasavallan presidentin 10.12.2019 nimittämän Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelma sisältää muun muassa verotuksen muuttaminen muuttuvassa maailmassa. Hallitusohjelman mukaan yksi Suomen verotusjärjestelmän keskeinen ongelma on pääomien vapaa liikkuvuus rajojen yli, minkä on katsottu olevan yksi syy veropohjan vuotamiselle. Suomen tulee puuttua aggressiiviseen verosuunnitteluun, jotta Suomen veropohja saadaan turvattua ja vahvistettua. Tällä tavoin saadaan estettyä myös kansainväliseen sijoitustoimintaan liittyvää veronkiertoa ja harmaata taloutta sekä luodaan kestävä rahoitus julkisten palveluiden puolelle ja hyvinvointiyhteiskunnalle. Hallitusohjelman mukaan keino tähän on niiden ratkaisujen tukeminen, joilla torjutaan ja vaikeutetaan veroparatiisien toiminta EU:ssa sekä muualla maailmassa. Tavoitteena onkin esimerkiksi torjua valtioiden välistä verokilpailua tiivistämällä ja laajentamalla veropohjaa. Keinoina tavoitteiden saavuttamiselle on esitetty muun muassa kahdensivelisten verosopimusten uudelleen neuvottelut, aktiivinen kansainvälinen yhteistyö sekä kansallisen yhteistyöelimen perustaminen, joka seuraa kansainvälisen verotuksen kehitystä sekä sen vaikutusta Suomessa.⁴⁴

Veron kiertämisen estämiseksi on Suomen kansalliseen verolainsäädäntöön tehty jo muutoksia elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin. Vuoden 2020 alusta alkaen on ollut voimassa maastapoistumisvero. Lain esitöiden (HE 76/2019 vp) yleisperusteluiden mukaan maastapoistumisveroa sovelletaan tilanteisiin, joissa lähtövaltiolla ei ole verotusoikeutta verovelvollisen varoista kertyneeseen tuottoon, kun hän on siirtänyt varansa tai verotuksellisen kotipaikkansa toiseen valtioon. Elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa maastapoistumisvero määritellään maastapoistumishetkellä siirtyvien varojen realisoitumattoman arvon perusteella. Maastapoistumisverotukseen on oikeus hakea lykkäystä viiden vuoden ajaksi, jos varat siirtyvät toiseen EU-jäsenvaltioon tai ETA-valtioon, jonka kanssa Suomella on voimassa oleva keskinäistä avunantoa verosaatavien perintää koskeva sopimus.

Verovälttelyn torjumiseksi ja kansainvälisen veronkierron estämiseksi pääministeri Sanna Marinin hallitus on tuonut esiin myös luonnollisen henkilön kohdistuva arvonnousuveron eli maastapoistumisveron käyttöönoton. Veroa on esitetty sovellettavaksi Suomesta pois muuttaviin luonnollisiin henkilöihin, joiden on katsottu asuvan verosopimuksen tarkoittamalla tavalla

⁴³ Matinen 2020, s. 17. [Selvitys luonnollisten henkilöiden maastapoistumisverosta \(valtioneuvosto.fi\)](#), viitattu 10.11.2022.

⁴⁴ Valtioneuvosto, Verotus muuttuvassa maailmassa. [2.1 Verotus muuttavassa maailmassa \(valtioneuvosto.fi\)](#), viitattu 10.11.2022.

Suomessa pois muuttoa edeltäneiden 10 vuoden aikana. Säännöksen piiriin on esitetty kuuluvan muun muassa irtain omaisuus, kuten osakkeet ja sijoitusrahasto-osuudet.⁴⁵

Lain esitöiden luonnoksesta ilmenee, että hallitus on halunnut selvittää, voiko arvonnousuveron käyttöönotolla estää Suomessa verovelvollisina olleiden verojen välttelyä esimerkiksi omaisuuden myyntiin liittyen. Arvonnousuvero laajentaisi Suomen verotusoikeutta ja siten sen on esitetty turvaavan Suomen veropohjaa.⁴⁶ Suomessa arvonnousua sovellettaessa henkilön pääomatuloon lisätään omaisuuden maastapoistumisverotuksen kohteena olevan omaisuuden luovutuksesta syntynyt luovutusvoitto tai -tappio, joten kyse ei sinällään ole erillinen vero.⁴⁷

Huomioiden OECD:n kannanoton sekä Euroopan unionin neuvoston sisämarkkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavien verojen kiertämistä koskevan direktiivin EU 2016/1164, maastapoistumisveron sääntelyllä turvataan valtion verotusvaltaa.⁴⁸ Euroopan unionin neuvoston katsoo heinäkuussa 2016 antamassa direktiivissä (EU 2016/1164), että Euroopan sisämarkkinoiden toimivuus edellyttää jäsenvaltioilta sitoutumista ja toimenpiteitä veron kiertämistä vastaan. Yhteiset lähestymistavat sisämarkkinoiden toiminnan parantamiseksi ja eroavaisuuksien poistamiseksi ehkäisee veropohjan rapautumista sekä voitonsiirtojen vaikutuksia. Neuvosto on esittänyt, että tämän tavoitteen saavuttamiseksi jäsenvaltion tulee muun muassa vahvistaa maastapoistumisveroa ja yleistä veronkierron vastaista säännöstä.

EU-oikeudessa ei ole erikseen säädetty jäsenvaltioissa asuvien luonnollisten henkilöiden maastapoistumisverosta. Jäsenvaltiot voivat siten säätää maastapoistumisveron siten kuin se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi. Sääntelyissä on kuitenkin huomioitava Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen turvaamat perusvapaudet ja -oikeudet.⁴⁹

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) toisessa luvussa käsitellään jäsenvaltioiden kansalaisen sijoittautumisoikeutta. Tämän luvun 49 artiklan perusteella jäsenvaltioiden kansalaiset ovat oikeutettuja liikkumaan ja sijoittautumaan vapaasti toiseen jäsenvaltioon. Kaikki tätä estävä toiminta ja rajoitukset ovat kiellettyjä. Vapaa liikkuvuus koskee myös SEUT:n 45 artiklan perusteella jäsenvaltioiden kansalaisten työperäistä liikkuvuutta ja oleskelua toisessa jäsenvaltiossa. Suomen perustuslain säädökset tulee myös huomioidavaksi maastapoistumisveroa säädettäessä. Perustuslain 9 §:n 1-2 momentissa on säädetty muun muassa

⁴⁵ Valtiovarainministeriö, Hallitusohjelman liite 2.1 Uudet arvonnousutuloa koskevat säännökset maastamuuttoon liittyvän veronkierron ja aggressiivisen verosuunnittelun estämiseksi. Valtiovarainministeriö 2022. [Uudet arvonnousutuloa koskevat säännökset maastamuuttoon liittyvän veronkierron ja aggressiivisen verosuunnittelun estämiseksi - Valtiovarainministeriö \(vm.fi\)](#), viitattu 16.10.2022.

⁴⁶ VM188:00/2021, s. 6. [Luonnos hallituksen esitykseksi \(hankeikkuna.fi\)](#), viitattu 16.10.2022

⁴⁷ Matinen 2020, s. 13. [Selvitys luonnollisten henkilöiden maastapoistumisverosta \(valtioneuvosto.fi\)](#), viitattu 16.10.2022.

⁴⁸ Op.cit., s. 14.

⁴⁹ Op.cit., s. 21.

jokaiselle Suomen kansalaiselle ja maassa laillisesti oleskelevälle ulkomaalaiselle vapaus liikua maassa ja oikeus lähteä maasta. Rajoituksia saattaa kuitenkin muodostaa muun muassa henkilölle lain perusteella määrätty rangaistuksen täytäntöönpano.

4.3.2 Oikeusvertailua

EU-maista esimerkiksi Espanjassa on käytössä maastapoistumisvero luonnollisten henkilöiden osalta vuodesta 2015 lähtien. Pääpiirteittäin säännöstä sovelletaan tilanteissa, joissa henkilö muuttaa ulkomaille ja vaatii verotuksen siirtämistä uuteen asuinvaltioon. Säännös tulee sovellettavaksi, jos luonnollinen henkilö on asunut muuttohetkeä edeltävästä 15 vuoden ajasta vähintään 10 vuotta Espanjassa. Jos henkilö muuttaa toiseen valtioon tilapäisesti työsuhteen johdosta, maastapoistumisveroa voidaan lykätä viidellä vuodella edellyttäen, että muutosta tehdään ilmoitus Espanjan veroviranomaisille, kohdevaltio ei ole Espanjan niin sanotulla mus-talla listalla ja henkilö antaa takuun (esimerkiksi pankkitakaus) lykkäyksen ajalle.⁵⁰

Espanjassa omaisuuden realisoitumaton arvonnousu on maastapoistumisveron perusteena. Omaisuuseriin luetaan muun muassa osakeomistukset, yritysosuudet ja yksityiset eläkevakuu-tukset. Arvonnousu lasketaan todennäköisen luovutushinnan ja omaisuuden hankintamenon erotuksesta ja tästä syntyvästä luovutusvoitosta on maksettava vero välittömästi muuttohet-kellä. Henkilöllä on kuitenkin mahdollisuus hakea lykkäystä veron maksamiseen tietyin edelly-tyksin. Maastapoistumisveron soveltaminen edellyttää, että muuttohetkellä henkilön esimer-kiksi osakkeiden markkina-arvo ylittää 4 000 000 euroa. Jos omaisuuden arvo jää alle 4 000 000 euroa, mutta henkilö omistaa yhtiöstä yli 25 % ja omistuksen arvo on yli 1 000 000 euroa, tulee maastapoistumisvero sovellettavaksi.⁵¹

Myös Itävallan kansallisessa lainsäädännössä on säännökset maastapoistumisverosta, jota so-velletaan luonnollisen henkilön muuttaessa pysyvästi pois Itävallasta. Maastapoistumisveron alaiseksi omaisuuseriin luetaan muun muassa yritysten osakkeet ja joukkovelkakirjat sekä kaikki yksityisessä omistuksessa olevaa omaisuutta ja oikeuksia, jotka voivat tuottaa henki-lölle tuloa. Maastamuutto aiheuttaa 27,5 %:n tuloveron näiden realisoitumattomista myynti-voitoista. Henkilön muuttaessa EU-jäsenvaltioon tai ETA-alueen valtioon, voidaan henkilön pyynnöstä arvonnousuveron maksuunpanoa lykätä maksettavaksi siihen asti, kunnes omaisuus luovutetaan. Mutta jos muutto tapahtuu niin sanottuun kolmanteen valtioon, vero tulee mak-settavaksi heti muuttohetkellä. Kuten Espanjassa, myös Itävallassa maksuunpantavan veron

⁵⁰ Nicole Booth, Spain's Exit Tax and how to Avoid It 2022. <https://www.mondaq.com/tax-authorities/1234852/spain39s-exit-tax-and-how-to-avoid-it>, vierailtu 23.11.2022; Matinen 2020, s. 66. [Selvitys luonnollisten henkilöiden maastapoistumisverosta \(valtioneuvosto.fi\)](#), vii-tattu 29.10.2022.

⁵¹ Matinen 2020, s. 66. supra note, viitattu 29.10.2022; VM188:00/2021, s. 43. [Luonnos halli-tuksen esitykseksi \(hankeikkuna.fi\)](#), viitattu 29.10.2022.

perusteena on omaisuuden todennäköinen luovutushinta vähennettynä hankintahinta. Verovelvollisen laiminlyötyessä ilmoitusvelvollisuutensa maastapoistumisveron osalta, voidaan laiminlyönti katsoa verorikokseksi.⁵²

Ruotsissa puolestaan ei ole käytössä säännöstä, jonka perusteella voitaisiin verottaa omaisuuden arvonnousua maastamuuttotilanteissa, mutta Ruotsin lainsäädännön mukaan Ruotsilla on oikeus verottaa luovutusvoittoja maastamuuton jälkeen tietyin edellytyksin. Henkilö, joka katsotaan Ruotsissa rajoitetusti verovelvolliseksi, on velvollinen suorittamaan luovutusvoiton perusteella veroa Ruotsiin, jos hänet on katsottu Ruotsissa asuvaksi tai hän on oleskellut Ruotsissa pysyvästi omaisuuden luovutusvuotena tai kymmenen kalenterivuoden aikana ennen luovutusta. Ruotsissa omaisuuseriin luetaan muun muassa ruotsalaisissa ja ulkomaisissa yhtiöissä olevat omaisuusosuudet. Muun muassa sijoitusrahastot eivätkä osakesäästötilin omaisuuserät kuulu tähän niin sanotun kymmenen vuoden säännöksen piiriin.⁵³

5 Verosuunnittelua koskevat käsitteet

5.1 Verosuunnittelu

Verosuunnittelun tavoitteena on minimoida vaurastumisen perusteella maksettavat verot esimerkiksi verojärjestelmän sallimin ja oikeuskäytännössä hyväksytyin keinoin. Verotuksen suunnittelu on jokaisen oikeus ja vapaus, jonka tulee toteutua oikeudellisten säännösten nojalla. Verosuunnittelu ei aina tarkoita verotuksen minimoimista, vaan sillä saatetaan pyrkiä verorasituksen vähentämiseen ja kokonaisvaltaisempaan loppuratkaisuun. Esimerkiksi henkilön suunnitellessa yrityksen perustamista, hänellä on vapaus valita itselleen verotuksellisesti edullisin yritysmuoto. Verosuunnitteluksi luetaan myös toimenpiteet, joilla vaikutetaan tulon muotoon eli saako henkilö tulon ansio- vai pääomatulona tai toimenpiteet tulon jaksottamiseksi eli milloin henkilö saa tulon vallintaansa tai tililleen.⁵⁴ Eli verovelvollisella on mahdollisuus verolainsäädännön puitteissa valita verotehokkain toimintapa⁵⁵.

Jos henkilö toimii vilpillisesti lain kieltämin toimin tai tekee keinotekoisia toimenpiteitä, joilla hän pyrkii saavuttamaan itselleen verohyötyä lain vastaisella tavalla, puhutaan veron

⁵² Matinen 2020, s. 46. [Selvitys luonnollisten henkilöiden maastapoistumisverosta \(valtioneuvosto.fi\)](https://www.valtioneuvosto.fi), viitattu 29.10.2022; VM188:00/2021, s. 40. [Luonnos hallituksen esitykseksi \(hankeikku.fi\)](https://www.kunakuva.fi), viitattu 29.10.2022 ; Global Guide to M&A Tax 2018 Edition, s. 11. https://www.taxand.com/wp-content/uploads/2018/08/Austria_Taxand_MA_guide_2018_v2.pdf, viitattu 23.11.2022.

⁵³ Matinen 2020, s. 46 supra note, viitattu 16.10.2022.

⁵⁴ Knuutinen 2020, s. 18 ja 34-36.

⁵⁵ Markku Hirvonen - Kalle Määttä, Harmaa talous ja talousrikollisuus - ilmenemismuodot ja torjunta. Edita 2018, s. 13.

kiertämisestä. Verosuunnittelun ja veron kiertämisen välistä tarkkaa rajaa on haasteellista määritellä, koska kyseessä on lainkohtien tulkinta ja verojärjestelmät muuttuvat.⁵⁶

5.2 Veron kiertäminen

Veronkiertoa arvioitaessa katse kohdistuu niihin henkilön toimiin, joita hän tekee verotuksen perusteeksi annettavien tietojen eteen. Veronkiertämisen toimenpiteet eivät ole laissa kiellettyjä, vaan itse toimintaan puututaan vero-oikeudellisin säännöksiin. Esimerkiksi pörssiosakkeiden edestakainen myynti ja osto on sallittua toimintaa, mutta mikäli toimella pyritään verotuksessa vähennyskelvolliseen tappiolliseen toimintaan, osakekaupoilla tehdyt toimenpiteet voidaan jättää verotuksessa hyväksymättä.⁵⁷

Veron kiertämisessä henkilö antaa verotuksensa perusteeksi viranomaiselle tarvittavat tiedot muodollisesti oikein, vaikka veron kiertämiseksi tehdyt toimenpiteet olisivatkin keinotekoisia ja niiden kautta saatua taloudellista hyötyä pyritään piilottelemaan. Teon vaikutuksia arvioitaessa kiinnitetään huomiota myös toimien taustalle oleviin olosuhteisiin ja syihin. Kun henkilö ei anna verotukseen liittyviä tietoja oikein verotuksensa pohjaksi, salaa tietoja tai antaa väärää tietoa, puhutaan veropetoksesta. Veropetoksessa henkilön toimenpiteillä pyritään välttämään veron määrääminen kokonaan tai vero määrätään liian alhaisena. Toimenpiteet, joiden tarkoituksena on saada perusteeton veronpalautus, luokitellaan myös veropetokseksi.⁵⁸ Veropetokset ovat rikoslaissa rangaistavaksi määritellyjä toimenpiteitä, joista tarkemmin kohdassa 6.2.

6 Veron kiertäminen lainsäädännössä ja sopimuksissa

6.1 Veron kiertäminen verotusmenettelystä annetussa laissa

Verotusmenettelystä annetussa laissa (1558/1995, VML) säädetään muun muassa verotusmenettelystä. Luonnollisen henkilön pyrkimykseen kiertää veroja sovelletaan VML 28 §:n 1 momentissa, jonka mukaan verotettava tulo ja omaisuus voidaan arvioida, jos henkilö on tehnyt sellaisia toimenpiteitä, että tarkoituksena on ollut välttää veroja.

Tämä yleislauseke on otettu käyttöön Suomessa vuonna 1943 tuolloin voimassa olevassa tulo- ja omaisuusverolaissa (1943/888). Lainpykälää on mahdotonta määritellä tyhjentävästi, mutta

⁵⁶ Knuutinen 2020, s. 18-19; Sami Varonen - Pirjo Mäkynen, veron kiertämissäännöksen soveltaminen. Verohallinto 30.8.2020, luku 1. [Veron kiertämissäännöksen soveltaminen - vero.fi](https://www.vero.fi/verotus/veronkierto/veronkiertamissaannoksen-soveltaminen), viitattu 16.10.2022.

⁵⁷ Knuutinen 2020, s. 28-29.

⁵⁸ Knuutinen 2020, s. 35; Hirvonen - Määttä 2018, s. 355.

sillä pyritään joillain tavoin määrittelemään veron kiertämistä tarkoittava toimenpide. Suomessa yleisesti ottaen veronkiertämistä koskeva lainsäädäntö on ollut aikaisemmin huomioituna verotuksessa useisiin muihin valtoihin verrattuna.⁵⁹

VML 28 §:n käyttöä on kritisoitu viime vuosien aikana, koska sen muotoilun ja sanamuotojen takia on ollut hankalaa ennustaa lain soveltuvuus eri tilanteisiin⁶⁰. Määriteltäessä ja arvioitessa veronkiertoa tulee eteen kysymys, millä tavoin ja keinoin verovelvollinen on pyrkinyt saavuttamaan veroedun itselleen. Arvioitaessa veronkiertoa tulee huomioida tehtyjen toimien ja järjestelyjen oikeudellinen sisältö. Tämän lisäksi saavutetun veroedun tulee olla perusteenon. Veronkiertämisen arvioinnissa tulee myös varmistaa, ettei kyse ole verolaissa esiintyvistä aukoista tai porsaanrei'istä, joita käytetään hyväksi verotuksellista hyötyä tavoiteltaessa, koska muutoin verovelvollisen toimet tulee hyväksyä.⁶¹

6.2 Veropetokset ja verorikokset rikoslaissa

Julkista taloutta vastaan tehtyjen veropetosten ja -rikosten rangaistavuudesta on säädetty rikoslaissa (769/1990, RL). RL 29 luvun 1-3 §:ssä säädetään verotuksen välttelyyn kohdistuvia tekoja teon luonteen perusteella. Rajanvetoa veropetoksen suhteen tehtäessä on huomioitava, ovatko tehdyt toimenpiteet laillista verosuunnittelua vai keinotekoisia ja laittomia toimenpiteitä⁶².

Henkilö, joka tavoittelee taloudellista hyötyä, mutta kokonaisuutena arvostellen teko on vähäinen, hänet tuomitaan RL 29 luvun 3 §:n nojalla sakkoon lievän veropetoksen perusteella. Veropetokseksi tulkitaan tilanteet, jossa henkilö on antanut viranomaiselle verotusta varten väärää tietoa, salaa veron määräämiseen vaikuttavan seikan tai muuten laiminlyö verotusta varten säädetty merkitykselliset velvollisuudet. Näissä tilanteissa henkilö tuomitaan RL 29 luvun 1 §:n 1-2 momentin nojalla sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi veropetoksen perusteella.

Tieto katsotaan vääräksi, jos verovelvollinen ilmoittaa veroilmoituksellaan virheellistä faktatietoa tai verotuksen perusteena olevan totuutta vastaamattoman luvun tai luku merkitään väärään kohtaan, jotta saavutettaisiin kevyempi verotus.⁶³

⁵⁹ Reijo Knuutinen, Veron kiertäminen tutkimuskohteena - tutkimuksen näkökulma, menetelmiä ja suuntauksia koskeva oikeusvertaileva tarkastelu. Lakimies 7-8/2021, s. 1136-1164, 1145; Knuutinen 2020, s. 28.

⁶⁰ Knuutinen 2020, s. 52.

⁶¹ Ossa 2020, s. 26-27.

⁶² Hirvonen - Määttä 2018, s. 358.

⁶³ Timo Lappi-Seppälä - Kaarlo Hakamies - Dan Helenius - Sakari Melander - Kimmo Nuotio - Timo Ojala - Ilkka Rautio, Rikosoikeus. E-kirja. Alma Talent 2022, s. 953.

Tilanne, jossa verovelvollinen jättää kokonaan veroilmoituksen tekemättä ja laiminlyö ilmoitusvelvollisuutensa sekä pakoilee veroviranomaisen yhteydenottoja jälkiverotuksen uhan olemassaolon aikana, voidaan tulkita passiiviseksi veropetokseksi RL 29 luvun 1 §:n 3 momentin perusteella. Kyseinen käytös, jossa korostuu teon tahallisuus, on rangaistavaa, kun se tapahtuu veron välttämistarkoituksessa.⁶⁴

RL 29 luvun 2 §:n 1-2 momentin mukaan kun henkilö tavoittelee huomattavaa taloudellista hyötyä tai rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti, henkilö tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi törkeän veropetoksen perusteella.

Törkeässä veropetoksessa korostuu teon suunnitelmallisuus, jonka toiminnan myötä esimerkiksi järjestelmällisen virheellisesti valmistettu kirjanpito annetaan verotuksen perusteeksi. Myös erilaiset laajat valmistelut ja toimet, joilla pyritään tavoittelemaan suurta hyötyä, luetaan suunnitelmallisen veropetoksen tunnusmerkeiksi.⁶⁵

6.3 Veronkierto verosopimuksissa

Suomen tekemät tuloverosopimukset pohjautuvat OECD:n malliverosopimukseen ja niiden ensisijainen tarkoitus on poistaa tulon kaksinkertainen verotus. Lisäksi verosopimusten tarkoituksena on ennaltaehkäistä ja estää veronkiertoa.⁶⁶ OECD-malliverosopimuksen artiklan 29 tarkoituksena on antaa määräyksiä, joilla poistetaan kaksoisverotus ilman, että luodaan mahdollisuuksia tulon täyteen verottomuuteen tai tulon rajoitettuun verotukseen veropaon tai verovälttelyn kautta.⁶⁷

Verosopimuksen normit antavat Suomen sisäiselle lainsäädännölle mahdollisuuden soveltaa lakeja, joilla pyritään estämään veropakoilua⁶⁸. Esimerkiksi:

Suomen kansalainen muuttaa Suomesta Viroon. Vaikka henkilölle jää Suomeen jotain olennaisia siteitä, hänet voidaan katsoa Viron kanssa tehdyn verosopimuksen 4 artiklan 2 a kohdan perusteella Virossa asuvaksi. Viron kanssa tehdystä verosopimuksessa kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta säädetään 23 artiklassa. Tämän artiklan 1 c kohdan perusteella

”Tämän sopimuksen muiden määräysten estämättä voidaan Virossa asuvaa luonnollista henkilöä, jonka myös katsotaan Suomen verolainsäädännön

⁶⁴ Lappi-Seppälä ym. 2022, s. 957.

⁶⁵ Lappi-Seppälä ym. 2022, s. 983.

⁶⁶ OECD, Model Tax Convention on Capital: Condensed Version 2017, s. 519. [Model Tax Convention on Income and on Capital: Condensed Version 2017 | READ online \(oecd-ilibrary.org\)](https://www.oecd-ilibrary.org/tax-conventions/model-tax-convention-on-income-and-on-capital-condensed-version-2017_13b4b788), viitattu 27.7.2022.

⁶⁷ Op.cit., s. 521.

⁶⁸ Helminen 2016, s. 118.

mukaan 2 artiklassa tarkoitettujen verojen osalta asuvan Suomessa, verottaa Suomessa. Suomen on kuitenkin a) kohdan määräysten mukaan vähennettävä Suomen verosta se Viron vero, joka on maksettu tulosta tai varallisuudesta. Tämän kohdan määräyksiä sovelletaan vain Suomen kansalaiseen”.

Eli tässä tilanteessa suomalaisen henkilön esimerkiksi myyntivoitot voidaan verottaa Suomessa verosopimuksen estämättä.

7 Maastamuuttoa koskevat haastattelut ja kohdevaltioiden verotus

Suomessa on tehty varsin vähän tutkimusta verovälttelytarkoituksessa tapahtuvasta maastamuutosta. Muuton syistä ei pidetä tilastoa. Tilastokeskus ei myöskään pidä yllä varallisuustilastoja, joten esimerkiksi varakkaiden muuton kohdevaltioista ei ole tarkkaa selvyyttä.⁶⁹

Opinnäytetyön tutkimusongelmaa varten pyrittiin keräämään primääriaineistoa teemahaastatteluiden avulla. Haastateltavina oli kolmea Verohallinnon virkamiestä. Haastatteluiden tavoitteena oli saada selvyyttä, mitkä ovat luonnollisen henkilön ulkomaille muuton syy arjen työssä tehtyjen havaintojen perusteella. Haastatteluilla pyrittiin myös selvittämään verovelvollisten demografisia tietoja kuten ikää ja työllisyystilannetta koskevia tietoja. Yksi haastattelu toteutettiin yksilöhaastatteluna ja toinen haastattelu ryhmähaastatteluna. Haastateltavilta kysyttiin muun muassa työtehtävien kautta syntyneisiin kokemuksiin ulkomaille muuton syistä sekä virkamiesten omaa näkemystä maastamuuttoveron vaikutuksesta työtehtäviin.⁷⁰

Haastatteluja ohjasi tutkimusongelma eli miksi luonnolliset henkilöt tekevät keinotekoisia järjestelyjä, jonka perusteella heidän oletetaan asuvan ulkomailta⁷¹ Haastattelujen avulla pyrittiin saamaan tarkempaa tietoa ulkomaille muuttavista henkilöistä, jotta saataisiin luotua kokonaiskuva ilmiöstä.

Koska haastateltavat ovat virkasuhteessa Verohallintoon, on haastatteluissa huomioitu muun muassa salassapitovelvollisuus, jotta verotuksen valvonta ei vaarannu. Myös haastateltavien tunnistettavuus halutaan suojata, joten he esiintyvät opinnäytetyössä anonymieinä virkamiehinä A, B ja C.

⁶⁹ Finnwatch 2020, s. 8 ja 17. [Suuntana_paratiisi.pdf \(finnwatch.org\)](#), viitattu 13.11.2022.

⁷⁰ Kananen 2017, s. 88.

⁷¹ Op.cit., s. 97.

7.1 Virkamiehen A haastattelu

Virkamies A on aloittanut työskentelemään Verohallinnossa 16 vuotta sitten. Ura on kohdentunut kansainvälisen verotuksen tehtäviin, pitkälti yhtiöverotuksen parissa muun muassa kansainvälisen yhtiöverotuksen asiantuntijana. Viimeiset 12 vuotta toimenkuvana ollut erilaiset ohjaus- ja kehittämistehtävät sekä esimiestehtävät.

Kaksi vuotta sitten A aloitti riskivastaavan tehtävissä ja tiiminvetäjänä muutaman hengen pientiimissä. Työtehtävät liittyvät kansainväliseen sijoitustoimintaan, vastuualueena kansainvälinen sijoitustoiminta ja varakkaat. Tiimissä analyytikot pyrkivät haarukoimaan ja analysoimaan ohjauksen ja valvonnan kohteeksi tapauksia, joista on saatu esimerkiksi finanssitilietoja kansainvälisen automaattisen tietojenvaihdon kautta.

Verohallinnossa on käytössä paljon vertailutietoja, joita on saatu muun muassa säännöllisen raportoinnin kautta Suomessa yleisesti verovelvollisista sekä rajoitetusti verovelvollisista henkilöistä. Analyytikoille tulee useinkin eteen riskijoukkoja, joissa tulee tutkittavaksi verovelvollisuusasema sekä verosopimuksen mukainen asuminen ennen kuin tutkinta kohdistuu verovelvollisen saamiin tuloihin. Kyseessä on kokonaisvaltaista riskien hallintaa, koska tietoja saadaan useasta lähteestä. Tämä kokonaisuus herättää analyytikoiden mielenkiinnon asiakkaita kohtaan. Esimerkiksi Verohallinnon vastaanottamista CRS-tiedoista (Common Reporting Standard) voidaan tehdä havainto, jonka mukaan asiakas on ilmoittanut tulon lähdevaltioon asuinvaltiokseen Suomi, mutta Verohallinnon asiakasrekisterissä asiakas on puolestaan rekisteröity ulkomailla asuvaksi.

Virkamies A:n tiimissä työtä tehdään paljolti yhteistyönä. Virkamies A:n tiimin työskentelyä ohjaavat tietyt kiinteämmät ja jatkuvammat riskit, joita analysoidaan jatkuvasti, kuten verovelvollisuusasemaan tai vakuutuskuoriin liittyviä kohteita. Yleisesti ottaen riskikohteet kohdistuvat kansainväliseen sijoitustoimintaan eli niin sanottuun pääriskiin, jonka ympärille saadaan muuta riskikohdetta tukevaa tietoa eri lähteistä ja kanavista. Näiden jatkuvien riskikohteiden lisäksi tiimi työstää myös kohteita, joilla on liitännäisiä jo olemassa oleviin riskikohteisiin esimerkiksi erilaiset vuotoaineistot. Median kautta nousseista ilmiöistä saatetaan saada myös aineistoa analysoitavaksi.

Analysoitavien kohteiden ikäjakauma on laaja eikä analysoitava joukkio painotu tiettyyn kategoriaan. Ulkomaille muuttaneissa voi olla yhtä lailla eläkeläisiä mutta myös työn perässä muuttavia. Veroriskin osalta tutkintaan voi nousta tilanne, joissa ulkomaille muutto ei olekaan aito ja liittyy esimerkiksi tulossa olevaan kertaluonteiseen tuloon ja sen veroseuraamusten välttelyyn.

Riskejä analysoidessa kohde analysoidaan ja arvioidaan kokonaisvaltaisesti. Analysointiin lähdetään avoimen mielin. Analysoitaessa pyritään lähteä tavoittelemaan ydinriskiä, huomioiden mikä on kohdejoukko ja mitä analysoinnilla tavoitellaan.

Esimerkiksi verovelvollisuusasemaa analysoidessa tiimillä ei ole tarkkaa tietoa, missä analysoinnin kohteet todellisuudessa asuvat. Siten on vaikea erotella tarkalleen, mihin valtioihin kohdistuu suurin Suomesta muutto. Finanssilitietojen kautta on noussut esiin valtioita, joissa perinteisesti pidetään varallisuutta hallussa. Tällaisia on esimerkiksi perinteiset pankkimaat, kuten Sveitsi. Virkailija A:n tiimi ei ole tehnyt tarkempaa analyysia, mutta yleisellä tasolla on tiedossa, että suomalaiset työntekijät liikkuvat valtioissa, joihin fyysinen liikkuminen on helppoa, kuten lähinaapureihin Viroon ja Pohjoismaihin.

Haastattelussa virkamies A:lta kysyttiin hänen näkökulmaansa hallituksen esityksestä arvonnousuverosta, miten tämä tulee vaikuttamaan hänen omaan työhönsä. Virkamies A:n mukaan hallituksen esityksen toteutuminen käytännössä sisältää teknisiä haasteita mm. tietojärjestelmien osalta, joten on vaikea arvioida, miten se vaikuttaa tulevaisuudessa työhön. Arvonnousuvero perustuu pitkälti asiakkaan omaan ilmoitukseen, joten pohdittavana onkin, miten asiaa valvotaan. Virkamies A toteaa, että on vaikea arvioida, miten arvonnousuvero vaikuttaa heidän työhönsä, koska avoimia kysymyksiä on paljon. Verohallinto seuraa asiaa mielenkiinnolla ja hyödyntää kaikkea käytössä olevaa tietoa.

7.2 Virkamiesten B ja C haastattelu

Virkamiehet B ja C ovat pitkäaikaisesti työskennelleet Verohallinnossa erilaisissa kansainvälisen henkilöverotuksen tehtävissä. Verotusmenettelylain (VML) 85 §:n mukaisia ennakkoratkaisuja, jotka liittyvät kansainväliseen luonnollisten henkilöiden tuloverotukseen, he ovat tehneet useiden vuosien ajan.

Virkamiesten mukaan tuloverotuksen ennakkoratkaisuhakemuksia, jotka liittyvät kansainväliseen henkilöverotukseen, tulee Verohallintoon vuosittain noin 70-100. Suurin osa, noin 80 %, näistä ennakkoratkaisuista koskee luonnollisten henkilöiden verovelvollisuusaseman määräytymistä tuloverolain mukaan ja/tai verosopimuksen mukaisen asuinvaltion määrittelyä. Havaintojen mukaan tällaisten hakemusten määrät ovat yleensä lisääntyneet Suomen tai maan, johon muutetaan, lainsäädännön tai oikeuskäytännön muuttuessa sekä erilaisten ilmiöiden myötä.

Esimerkiksi Portugalin sisäisessä lainsäädännössä tehty muutos lisäsi Suomessa Portugaliin muuttajien verovelvollisuusasemaa ja asuinvaltion määrittelyä koskevien hakemusten määrää vuosina 2014-2015.

Vuodesta 2021 alkaen verovelvollisuusasemaa ja asuinvaltion määrittelyä koskevien hakemusten määrät ovat jälleen olleet kasvussa. Hakemusten lisääntymiseen on arvioitu tällä erää vaikuttaneen muun ohessa korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu KHO 2021:172, lainvalmisteluvaiheessa oleva tuloverolain ja eräiden muiden lakien muuttaminen luonnollisten henkilöiden omaisuuden arvonnousutulon johdosta määrättävän veron käyttöönottamiseksi sekä kansainvälisen tietojenvaihdon tehostuminen luonnollisten henkilöiden verotustiedoista.

Ulkomaille muutetaan eri syistä, eri ikäisinä ja eri maihin. Hyvin karkealla tasolla voitaneen esimerkinomaisesti todeta, että verovelvollisuusasemaa ja asuinvaltion määrittelyä koskevia hakemuksia tulee eniten Sveitsiin muuttoa suunnittelevilta tai jo sinne muuttaneilta. Sveitsiin muutetaan eri syistä ja hakijoiden joukossa on kaikenikäisiä, sekä eläkeläisiä, yrittäjiä että palkansaaajia. Hakemuksia tulee myös paljon Viroon muuttoa suunnittelevilta tai jo sinne muuttaneilta. Syy Viroon muuttoon on usein läheisyys ja yritystoiminnan perustaminen sinne. Hakemuksia tulee lisäksi muutoista esimerkiksi Yhdysvaltoihin, Espanjaan, Arabiemiraatteihin, Thaimaahan, Maltalle sekä Monacoon. Tällöin hakijat ovat yleensä eri elämäntilanteissa olevia nuoria aikuisia, jotka muun muassa toimivat virtuaalivaluuttojen kanssa.

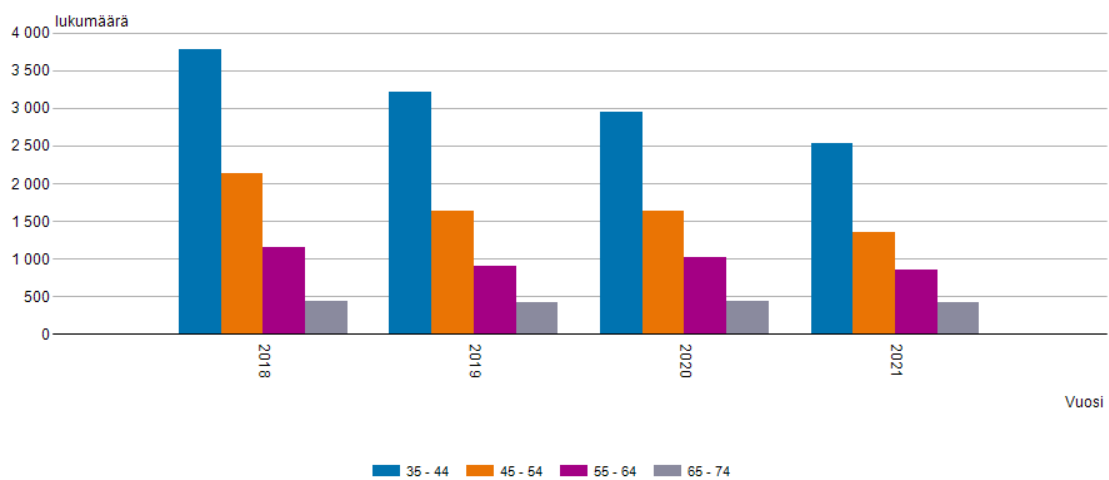
Kyseisissä hakemuksissa ulkomaille muuton syynä yleensä on työkomennus tai työskentelyn aloittaminen ulkomailla paikallisella sopimuksella, yritystoiminnan perustaminen tai siirtäminen ulkomaille sekä eläkkeelle siirryttäessä halu asua ulkomailla. Mutta on myös hakemuksia, joista ei ilmene erityisempää syytä ulkomaille muuttoon.

Ennakkoratkaisuhakemuksella tulee esittää yksityiskohtaisesti kaikki asian ratkaisun kannalta merkitykselliset seikat. Hakijoille voi olla välillä haastavaa tuoda esille asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot ja hakijoilta joudutaankin usein pyytämään lisäselvitystä. Lisäselvityksillä pyydetään esimerkiksi tarkempaa selvitystä hakijan Suomessa ja ulkomailla oleskeluista ja asumisesta sekä muuton jälkeen Suomesta ja ulkomailla saatavista tuloista. Lisäselvitystä pyydetään myös hakijan perheen oleskeluista ja asumisesta. Lisäksi lisäselvitystä saatetaan tarvita hakijan työskentelystä tai yritystoiminnasta Suomessa ja ulkomailla. Verosopimuksen mukaisen asumisen määrittelyssä tarvitaan lähtökohtaisesti toisen maan veroviranomaisen antama todistus hakijan verosopimuksen mukaisesta asumisesta.

Lähtökohtaisesti verovelvollisuusasemaa ja asuinvaltion määrittelyä koskeviin hakemuksiin annetaan ratkaisu, kun kaikki tarpeellinen tieto on selvitetty. Mikäli hakija ei pysty selvittämään kaikkia asian ratkaisemisen kannalta oleellisia seikkoja, esimerkiksi hakiessaan rajoitettua verovelvollisuutta, oleskeluaan Suomessa, ennakkoratkaisuhakemukseen ei voida antaa ratkaisua.

7.3 Maastamuuton kohdevaltiot

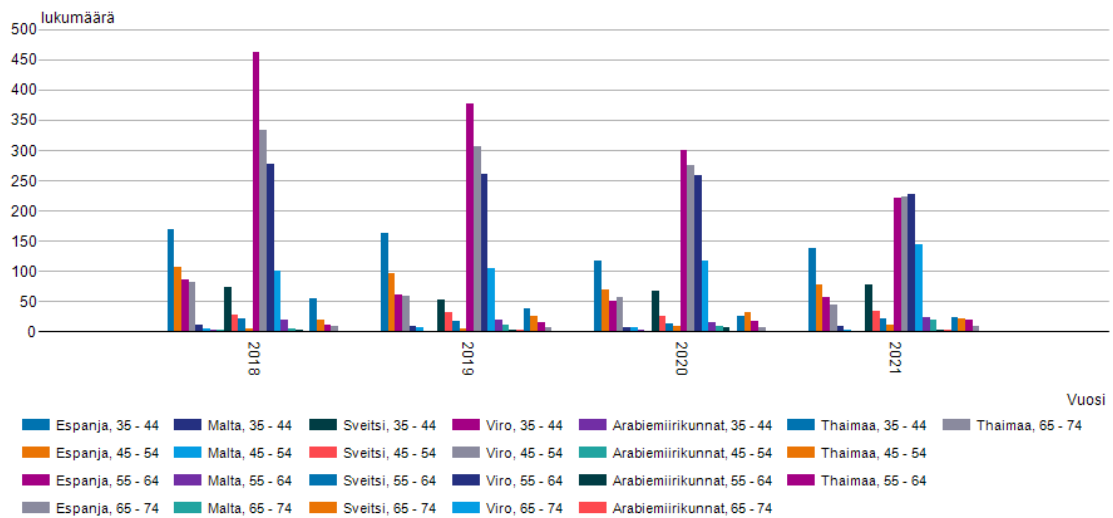
Suomesta ulkomaille toteutuneista muutoista on saatu tietoa Tilastokeskuksen maksuttomasta tietokantapalvelusta Tilastokeskuksen internet-sivulta kohdasta Maahan- ja maastamuutto muuttomaan ja ikäryhmän mukaan maakunnittain.⁷² Maastamuuttoaineisto rajattiin koskemaan vuosia 2018-2021 ja kohdevaltioiksi valittiin haastatteluissa esiin tulleet valtiot: Malta, Kypros, Sveitsi, Luxemburg, Itävalta ja Monaco. Rajauksessa huomioitiin 35-74 ikäiset maastamuuttajat, koska ikäjakauma sisältää sekä työiässä olevia henkilöitä että eläköityneet henkilöt. Ensin tarkasteltiin, kuinka paljon ihmisiä on muuttanut pois Suomesta vuosien 2018-2021 aikana.

Kuvio 1: Muuttoliike Suomesta kokonaisuudessaan vuosina 2018-2021 (Tilastokeskus)

Tulosten perusteella voidaan havaita, että Suomesta on muuttanut ulkomaille vuonna 2018 yhteensä 7 503 henkilöä, 6 148 henkilöä vuonna 2019, 6 057 henkilöä vuonna 2020 ja 5 155 henkilöä vuonna 2021. Suurin vuosittainen muuttoliike on tapahtunut 35-44-vuotiaiden keskuudessa, vaikka heidän osaltansa on havaittavissa laskua ulkomaille muuton suhteen. Vuosien 2020-2021 osalta tämä saattaa johtua maailmalla vallinneen covid-19 pandemian takia ja sen tuomien matkustusrajoitteiden takia. Vanhemman ikäryhmän eli 65-74-vuotiaiden muutto Suomesta on sen sijaan pysynyt tasaisena koko tarkastelun alla olevana ajankohtana, pandemiasta huolimatta. On myös havaittavissa, että 55-64-vuotiaiden keskuudessa on tapahtunut 14 %:n kasvu maasta muutosta vuosien 2019-2020 välillä.

⁷² Tilastokeskus [PxWeb - Valitse taulukko \(stat.fi\)](https://pxweb.stat.fi)

Kuvio 2: Maastamuutto kohdevaltioihin vuosien 2018-2021 aikana (Tilastokeskus 2022)

Kuvasta 2 ilmenee, kuinka paljon valittuihin kohdevaltioihin on muuttanut ihmisiä vuosien 2018-2021 aikana. Suurin maastamuutto on keskittynyt ylivoimaisesti Viroon. Seuraavaksi vetovoimaisin valtio on ollut Espanja ja kolmatta sijaa pitää Sveitsi. Viroon muutto on ollut voimakkainta kaikissa ikäryhmissä. Yllättävä havainto on, että Espanja on houkuttellut eniten 35-44-vuotiaita eikä ennakkoluulojen perusteella eläkeläisiä. Ikäryhmien muuttoliikkeitä yleisesti tarkastellen voidaan havaita myös, että 35-44-vuotiaiden osuus kaikkiin kohdevaltioihin muuttoon on ollut korkein.

Yritystoiminnan globaaleja vaikutuksia tutkiva suomalainen yhdistys Finnwatch on analysoinut Tilastokeskukselta saatujen tilastotietojen perusteella minkälaisiin valtioihin varakkaimpien muutot todennäköisimmin kohdistuvat. Analysoinnissa omaisuustuloiksi valikoitiin vuokra- korko- ja osinkotulot, omaisuuden veronalainen luovutusvoitto, yksityiseen vakuutukseen perustuvat eläkkeet sekä muut omaisuustulot. Analysoinnissa keskityttiin yli 50 000 euroa muuttoja edeltäneen vuoden omaisuustuloihin. Tulosten perusteella henkilö, jonka omaisuus ylitti 50 000 euroa, muutti todennäköisemmin Portugaliin.⁷³

⁷³ Finnwatch 2020, s. 11. [Suuntana paratiisi.pdf \(finnwatch.org\)](#), viitattu 13.11.2022.

Kohdema	Muutot yhteensä	Yli 50 000 € omaisuus-tuloja saaneiden muutot	Kohde-maan osuus kaikista yli 50 000 € omaisuus-tuloja saaneiden muutoista	Alle 50 000 € omaisuus-tuloja saaneiden muutot	Kohdemaan osuus kaikista alle 50 000 € omaisuus-tuloja saaneiden muutoista	Ero osuuksissa (%-yksikköä)	Tod. näk. kerroin*
Portugali	692	53	12.2 %	639	1.2 %	10.9 %	9.8
Sveitsi	1 195	31	7.1 %	1 164	2.2 %	4.9 %	3.2
Espanja	2 786	37	8.5 %	2 749	5.3 %	3.2 %	1.6
Luxemburg	235	10	2.3 %	225	0.4 %	1.9 %	5.3
Singapore	228	9	2.1 %	219	0.4 %	1.6 %	4.9
Yhdysvallat	3 368	35	8.0 %	3 333	6.4 %	1.6 %	1.2
Arabiemiirikunnat	365	9	2.1 %	356	0.7 %	1.4 %	3.0
Ranska	1 248	14	3.2 %	1 234	2.4 %	0.8 %	1.3
Malta	296	5	1.1 %	291	0.6 %	0.6 %	2.0
Latvia	189	4	0.9 %	185	0.4 %	0.6 %	2.6

Kuvio 3: Suuren omaisuustulon saavan henkilön kohdevaltio Suomesta muuttaessa (Finnwatch 2020)

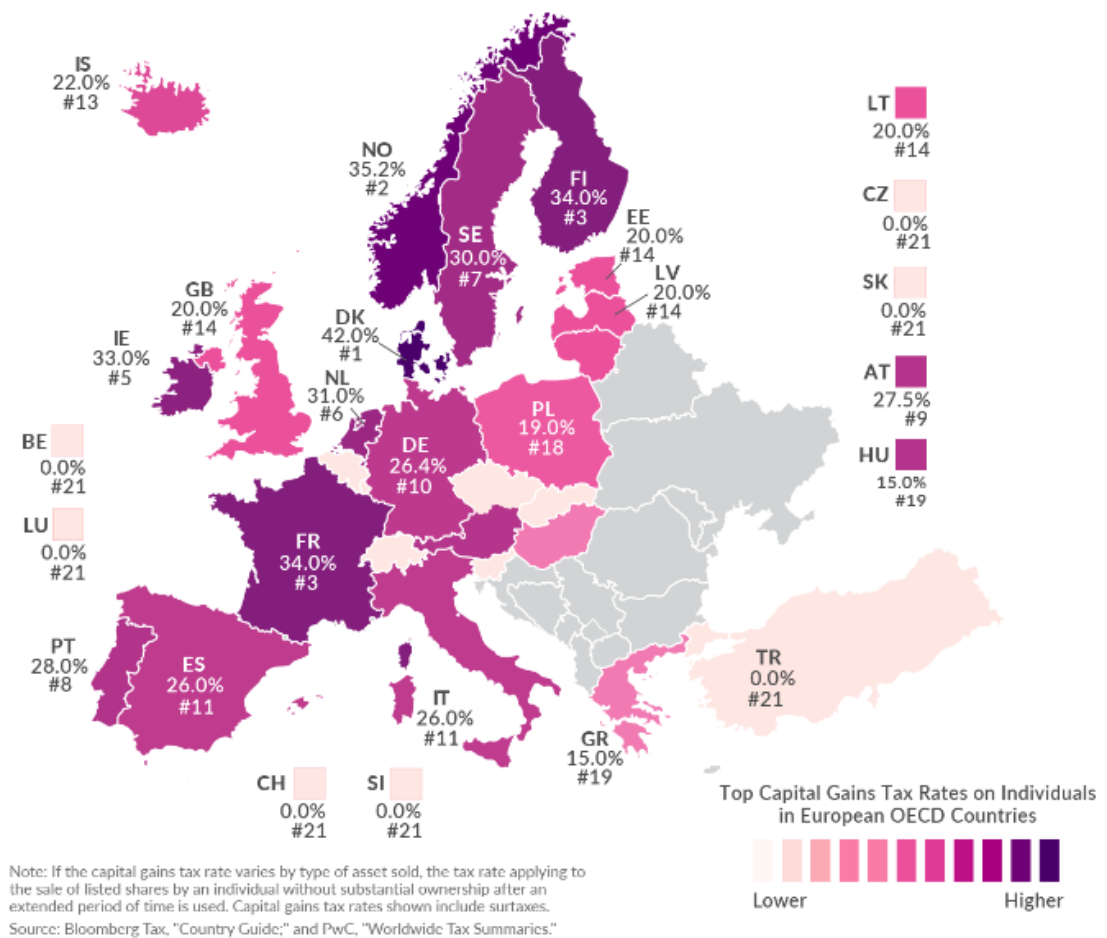
Finnwatchin tekemän analysoinnin (kuviot 3) havaintojen perusteella muuttokohteiden kärkeä pitävät valtiot, jotka eivät peri sijoitusten myyntivoittojen perusteella veroa, kuten Sveitsi ja Arabiemiirikunnat. Muuttovaltion valintaan voi vaikuttaa myös valtioin myöntämät erityisvero-kohtelut sekä Suomen ja kohdevaltion välisen verosopimuksen määräykset. Esimerkiksi Sveitsin kanssa tehdyn verosopimuksen määräysten mukaisesti vain asuinvaltiolla on verotusoikeus myynnistä saatuun voittoon. Espanjalla puolestaan on sovellettavana erityisverokohtelu, jossa erityisverotasossa olevaa henkilöä verotetaan vain Espanjasta saatujen tulojen perusteella.⁷⁴

7.4 Kohdevaltioiden luovutusvoittoveron taso

Henkilön luovuttaessa omaisuuttaan voitolla, syntyy veronalaista luovutusvoittoa. Monessa valtiossa luovutusvoitot verotetaan eri veroasteikolla kuin ansiotulot. Eräät Euroopan valtion eivät kuitenkaan maksuunpane veroa luovutusvoiton perusteella. Tällaisia maita ovat muun muassa Sveitsi, Luxemburg ja Belgia.⁷⁵

⁷⁴ Finnwatch 2020, s. 14. [Suuntana paratiisi.pdf \(finnwatch.org\)](#), viitattu 13.11.2020.

⁷⁵ Christina Enache, Capital Gains Rates in Europe. Tax Foundation 2022. [2022 Capital Gains Tax Rates in Europe | Tax Foundation](#), viitattu 21.10.2022.

Kuvio 4: Luonnollisen henkilön myyntivoittovero Euroopan maissa (Tax Foundation 2022)

Yllä olevasta kuvasta 4 ilmenee, miten luovutusvoittoja verotetaan Euroopan maissa. Kuvasta voidaan havaita, että Tanska perii kaikista maista korkeimman pääomatuloveron 42 %:n verokannan mukaan. Norja seuraa toisena perässä 35,2 %:n verokannalla ja Suomi sekä Ranska tulevat kolmantena 34 %:n verokannalla. Euroopan maissa luovutusvoitoista maksetaan keskimäärin veroa 19,4 %.⁷⁶

Verohallinnon virkamiesten haastatteluissa esiin tulleista valtioista luovutusvoiton verokanta on korkein Espanjassa ja Virossa. Espanjassa omaisuuden luovutuksesta syntyvät luovutusvoivot verotetaan progressiivisesti 19-26 %:n verokannoilla. Laskettaessa luovutusvoiton määrää, luovutetun omaisuuden arvosta vähennetään hankintahinta. Muussa tapauksessa myyntivoitto tai -tappio on luovutetun omaisuuden markkina-arvo.⁷⁷ Virossa puolestaan omaisuuden luovutuksesta syntynyttä myyntivoittoa verotetaan nettomäärisenä, osana muuta tavanomaista tuloa. Viron kansallisen voimassa olevan tuloverolain 15 §:n perusteella tuloveroa peritään

⁷⁶ Enache 2022. [2022 Capital Gains Tax Rates in Europe | Tax Foundation](#), viitattu 21.10.2022.

⁷⁷ PWC 2022. [Spain - Individual - Income determination \(pwc.com\)](#), viitattu 8.10.2022.

muun muassa luovutettavien esineiden myynnistä tai vaihdosta saadusta voitosta. Tämä sisältää myös irtaimen omaisuuden, kuten arvopaperien ja osakkeiden myynnistä saadut luovutusvoitot. Viron tuloverolain 37 §:n säädösten perusteella voidaan havaita, että Virossa luovutusvoitto tai -tappio lasketaan pääsääntöisesti samoin perustein kuin Suomessa. Luovutustappiot voidaan vähentää kuitenkin vain myyntivoitoista.⁷⁸

Thaimaan sisäisen lainsäädännön mukaan veronalaiseen tuloon luetaan mukaan muun muassa omaisuuden luovutuksesta, kuten joukkovelkakirjan, osakkeiden tai muun rinnastettavan omaisuuden myynnistä saatu tulo. Eli kuten Virossa, myös Thaimaassa useimmat myyntivoitot verotetaan tavallisena tulona. Osa luovutusvoitoista on kuitenkin verovapaita. Tällaisia tuloja ovat muun muassa Thaimaan pörssissä noteerattujen osakkeiden myynnistä saatu tulo, kun ne on myyty Thaimaan pörssissä sekä Kaakkois-Aasian maiden liiton (ASEAN) jäsenvaltioiden pörssissä noteerattujen arvopapereiden myynnistä saadut tulot, kun kaupankäynti on tapahtunut ASEAN Linkin kautta. Thaimaassa asuvan luonnollisen henkilön Thaimaan ulkopuolelta saadut luovutusvoitot eivät ole myöskään veronalaista tuloa, ellei niitä ole kotiutettu Thaimaahan tulon saanti vuonna.⁷⁹

Maltalla kiinteän omaisuuden luovutuksesta ja muun muassa osakkeiden ja muiden arvopaperien luovutuksesta kannetaan veroa progressiivisen veroasteikon 8-10 % mukaisesti. Tiedot Maltan sekä ulkomaisissa pörsseissä noteerattujen osakkeiden luovutuksesta saatu voitto on vapautettu verosta. Nämä on määritellyt erikseen Maltan tuloista vastaava komissaari (the Commissioner for Revenue). Maltan ulkopuolilta saaduista luovutusvoitoista ei makseta veroa Maltalle, vaikka tulo siirrettäisiin Maltalle.⁸⁰

Sveitsin lainsäädännön mukaan irtaimesta omaisuudesta, kuten osakkeista, saadut luovutusvoitot ovat verovapaata kaikkialla Sveitsissä niin kauan kuin häntä ei luokitella ammattimaiseksi arvopaperien välittäjä.⁸¹ Arabiemiraateissa puolestaan ei ole luonnollisen henkilön tuloverotusta. Myöskään luovutusvoitoista ei peritä veroa Arabiemiraattien kansalaisilta tai maassa asuvilta henkilöiltä.⁸²

⁷⁸ PWC 2022. [Estonia - Individual - Income determination \(pwc.com\)](https://www.pwc.com/estonia/individual-income-determination), viitattu 8.10.2022; Riigi Teataja, Income Tax Act 1999. <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530012014003/consolide>, viitattu 24.11.2022.

⁷⁹ PWC 2022. [Thailand - Individual - Income determination \(pwc.com\)](https://www.pwc.com/thailand/individual-income-determination), viitattu 21.10.2022; The Revenue Department, Chapter 3 Income Tax 2021. <https://www.rd.go.th/english/37749.html#section38>, viitattu 24.11.2022.

⁸⁰ PWC 2022. [Malta - Individual - Income determination \(pwc.com\)](https://www.pwc.com/malta/individual-income-determination), viitattu 8.10.2022.

⁸¹ PWC 2022. [Switzerland - Individual - Income determination \(pwc.com\)](https://www.pwc.com/switzerland/individual-income-determination), viitattu 21.10.2022.

⁸² PWC 2022. [United Arab Emirates - Individual - Other taxes \(pwc.com\)](https://www.pwc.com/uae/individual-other-taxes), viitattu 21.10.2022.

8 Yhteenveto ja johtopäätös

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää syitä niin sanotuille keinotekoisille maastamuutoille ja sen kautta irtaimen omaisuuden luovutusvoittojen verovälttelylle. Tutkimuksen aikana on selvinnyt, että valtioiden edulliset verosäännökset houkuttelevat ulkomaista pääomaa kyseiseen valtioon ja tämä aiheuttaa veropakoa ja verotulojen menetystä lähdevaltiossa.⁸³ Valtioiden verotus niin erilaisten verotusperusteiden kuin tasonkin suhteen sekä verolainsäädännön tulkinta vaikuttaa osaltaan veron välttelyyn. Asiaan vaikuttaa myös kyseisen valtion suhtautuminen verotuksen välttelyyn tai vastaavaan sekä millä keinoin valtio puuttuu asiaan.⁸⁴

Tutkimusongelmaa lähestyttäessä selvitettäväksi tuli muun muassa, mitkä valtiot houkuttelevat pääomaa omaavia henkilöitä ja mikä on kyseisen valtion pääomatulon verotuksen taso. Haastatteluiden avulla saatiin käsitys, että muutto kohdistuu usein valtioon, jossa pääomatulon verotuksen taso on huomattavasti matalampi kuin Suomessa tai kyseisessä valtiossa ei ole myyntivoittoveroa, kuten esimerkiksi Sveitsissä.

Verrattaessa haastatteluissa esiintyneitä valtioita maastamuuton tilastoihin, voidaan havaita, että Viro on vetovoimaisin valtio. Virossa irtaimen omaisuuden myynnistä saadun tulon verotuksen taso on yli 10 prosenttiyksikköä matalampi kuin Suomessa, mutta silti korkeampi kuin Sveitsissä. Tämän perusteella voidaan todeta, että päätökseen siirtää asuinkirjat ulkomaille vaikuttaa muutkin seikat kuin vain verotuksen taso. Jos otetaan esimerkkikohteeksi Viro, luonnollisen henkilön keinotekoisien muuttojärjestelyjen osalta pohdittavaksi tulee, vaikuttaako päätökseen esimerkiksi valtion sijainti suhteessa Suomeen, valtioiden välisten kulkuyhteyksien monipuolinen tarjonta sekä Viron matalampi hintataso niin vuokrien kuin elinkustannusten osalta.

Opinnäytetyön tavoitteena oli myös selvittää, minkälaisia toimenpiteitä on tehty verovälttelyn estämiseksi. Tällä hetkellä EU-valtioiden verojärjestelmiä ei ole yhteensovitettu keskenään, minkä takia verotuksen taso eroaa valtioiden välillä. EU:n sisällä verotuksen saattaminen yhtenäisemmäksi on pidetty yhtenä keinona välttää suurten verotasojen mukana tuoman verokilpailun sekä verotuksen välttelyn. Tavoitteena on poistaa haitalliset verotuskäytännöt tuloverotuksessa sekä välttää uusien, haitallisten lakien säätelyn, joka mahdollistaa verokilpailun ja verotuksen välttelyn sekä veropetokset.⁸⁵ Osana verokilpailun rajoittamista OECD sekä EU ovat julkaisseet raportit, joista ilmenee kannanottoja ja poliittisia suosituksia siitä, minkälaisella kansallisella verolainsäädännöllä ei aiheuteta haittaa toiselle valtiolle

⁸³ Helminen 2016, s. 48.

⁸⁴ Knuutinen 2021, s. 1137.

⁸⁵ Knuutinen 2021, s. 1137; Marjaa Helminen, Estävätkö EU:n peruseriaatteet aggressiivisen kansainvälisen verosuunnittelun rapauttaman yritysveropohjan pelastamisen? Edita Publishing 2013, s. 55.

haitallisella verokilpailulla.⁸⁶ Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 63 artiklan 1 kohdan määritysten mukaan kaikki rajoitukset, jotka koskevat pääoman liikkeitä jäsenvaltioiden tai jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä, on kiellettyjä. SEUT:n 65 artiklan 1 b kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat kuitenkin perustellusti tehdä sellaisia välttämättömiä toimenpiteitä, joilla estetään muun muassa verotukseen kohdistuvien lakien ja asetusten rikkomista. Perusteltuna syynä voidaan pitää esimerkiksi toimenpiteet, joilla estetään keino-tekoinen järjestelyin kansallisten verolakien kiertämistä⁸⁷.

Suomen hallituksen esittämän arvonnousuveron käyttöönoton on katsottu olevan yksi keino ehkäistä muun muassa keino-tekoinen muuttoa verotuksen välttämiseksi.⁸⁸ Johtava veroasiantuntija Kujanpää tuo kuitenkin esiin, että nostamalla luovutetun omaisuuden 500 000 euron alarajaa, arvonnousuvero kohdistuisi enemmän erittäin varakkaisiin henkilöihin, kuten se on kohdistettu myös niissä valtioissa, joissa on käytössä maastapoistumisvero. Siten veron vaikutuksen ulkopuolelle jäisi tavanomaiset maastamuuttotilanteet, joissa ei ole pyritty keino-tekoinen toimenpitein kotipaikan siirtämistä tilapäisesti ulkomaille verotuksellisista syistä.⁸⁹ Valtiovarainministeriö on pyytänyt eri tahoilta lausuntoja arvonnousutulon johdosta määrättävän veron käyttöönottamiseksi. Lausunnoista voidaan yleisesti havaita, että lakiluonnos on herättänyt laajalti erilaista pohdintaa, kuten miten Suomen verotussäännökset taipuu ehdotettuun maastapoistumisveroon. Lisäksi mallin on arvioitu lisäävän verotuloja melko vähäisesti verrattuna lain mukanaan tuomaan hallinnolliseen taakkaan. Monen lausunnon perusteella havaittavissa on myös lain tuomana haittapuolena muun muassa ulkomaisen työvoiman saanti Suomeen.⁹⁰

Maastamuuttoveroa koskevan lakiluonnoksen mukaan lain voimaantulolla olisi kuitenkin taloudellisia vaikutuksia. Alustavien laskelmien perusteella arvonnousuveroa maksuunpantaisiin 0-70 miljoonaa euroa vuodessa, mutta ensimmäisten vuosien aikana verokertymä jäisi pienemmäksi, koska maasta muuttavien kohdejoukko on varsin pieni.⁹¹ Verohallinnon virkamiesten B ja C haastattelun pohjalta voidaankin todeta, että suuren varallisuuden omaavat henkilöt suunnittelevat tai toteuttavat ulkomaille muuton ennen lain voimaantuloa.

⁸⁶ Helminen 2016, s. 49.

⁸⁷ Helminen 2016, s. 50.

⁸⁸ Tokola 2019, s. 54-55.

⁸⁹ Kujanpää 2022 [Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta luonnollisten henkilöiden omaisuuden arvonnousutulon johdosta määrättävän veron käyttöönottamiseksi - Keskuskauppakamari](#), viitattu 16.10.2022.

⁹⁰ Valtiovarainministeriö <https://vm.fi/hanke?tunnus=VM188:00/2021>, viitattu 24.11.2022

⁹¹ VM188:00/2021, s. 28 ja 32 [Luonnos hallituksen esitykseksi \(hankeikkuna.fi\)](#), viitattu 16.10.2022.

Veroviranomaisten välinen tietojenvaihto helpottui osaltaan vuonna 2005 OECD:n malliverosopimukseen tehdyn päivityksen myötä, jolloin muun muassa pankkialaisuussäätelyn ei saanut rajoittaa viranomaisten välistä yhteistyötä. Noin kymmenen vuotta myöhemmin Pohjoismaat solmivat tietojenvaihtosopimukset yli 40 veroparatiisivaltion kanssa kuten Sveitsin ja Luxemburgin kanssa, jonka jälkeen rajat ylittävää sijoitustoimintaa on voitu valvoa tehokkaammin.⁹² Verohallinto saa verovelvollisista tietoa myös erilaisten kansainvälisten tietojenvaihdon kautta, jotka ovat vuosien saatossa edistyneet ja lisääntyneet. Esimerkiksi vuodesta 2015 lähtien on Yhdysvalloista saatu verotietoja FATCA-sopimukseen perustuen ja vuodesta 2014 lähtien on saatu tietoja EU-jäsenvaltioista virka-apudirektiivin (DAC1) nojalla muun muassa henkilön henkivakuutustuloista ja työtuloista. Automaattiset tietojenvaihdot ovat edelleen laajentuneet vuoden 2017 jälkeen, jolloin alkoi finanssilitietojen vaihto EU-valtioiden sisällä CRS-tietojenvaihtoon (Common Reporting Standard) perustuen. Tietojenvaihdon kautta saadaan tietoa muun muassa myyntituloista ja osingoista. Näiden automaattisten tietojenvaihdon lisäksi veroviranomaiset saavat virka-apupyynnöllä vieraasta valtiosta verotukseen vaikuttavia tietoja varsinkin tilanteissa, joissa verovelvollinen ei ole yhteistyökykyinen.⁹³

Veropakoilujen tutkimisessa voidaan hyödyntää tietojenvaihdon kautta saatua suurta määrää rajat ylittävää tietoa ja aineistoa. Aineistoa voidaan hyödyntää muun muassa luonnollisen henkilön verovelvollisuusasemaa selvittäessä eli oleskeleeko henkilö tosiasiaa Suomessa, vaikka ilmoittaa viranomaisille muuta. Veropakoon liittyvistä toimenpiteistä riippuen veropakoilu voidaan tulkita verosuunnitteluksi, veron kiertämiseksi tai jopa veropetokseksi.⁹⁴ Maastapoistumisveron oikeellisuuden tutkiminen kansainvälisten automaattisten tietojenvaihtoon nojaten tulee kuitenkin olemaan käytännössä mahdotonta, koska Suomen tekemien kahdenkeskeisten tai monenkeskeisten sopimusten perusteella Suomi saa esimerkiksi finanssilitietoja muilta valtioilta Suomessa asuviin henkilöihin liittyen.⁹⁵

Suomen Verohallinnon harmaan talouden selvitysyksikön selvityksen mukaan verotarkastuksissa on havaittu keinotekoisia maastamuuttotilanteita, kun tarkastuskohteen verointressi on ollut suuri. Tällöin henkilö on siirtänyt kirjansa toiseen valtioon ja varallisuus on realisoitu pian muuttohetken jälkeen.⁹⁶ Tapauksia on vuosittain jopa kymmeniä ja verotarkastusten myötä tulonlisäysten määrä on saattanut olla jopa useita miljoonia.⁹⁷

⁹² Tokola 2019, s. 31-31.

⁹³ Tokola 2019, s. 33 ja 36.

⁹⁴ Knuutinen 2020, s. 26; Tokola 2019, s. 44.

⁹⁵ VM188:00/2021, s. 12-13 [Luonnos hallituksen esitykseksi \(hankeikkuna.fi\)](#), viitattu 16.10.2022

⁹⁶ Tokola 2019, s. 52.

⁹⁷ Op.cit., s. 55.

Joskus keinotekoisia maastamuuttotilanteita on päättynyt julkisuuteenkin. Medialle annetuissa haastatteluissa on selvinnyt, että ulkomaille muuttaessa lähtö- ja uuden asuinvaltion väliset verotusasiat eivät ole yksinkertaisia eikä tulkinta, missä henkilö tosiasiallisesti verotuksellisesti asuu. Verohallinto analysoi ja tutkii osaltaan mahdollisia keinotekoisia maastamuutto tilanteita käyttämällä hyväksi muun muassa tietojenvaihdon kautta saatuja tietoja, suomalaisista rahoituslaitoksista saatuja tilitietoja, luottokorttien liikkeellelaskijoilta saatuja tietoja sekä puhelinoperaattoreilta saatuja tietoja.⁹⁸

Kuten virkamies A on haastattelussaan tuonut esiin, Verohallinto saa paljon verotuksessa hyödynnettävää tietoa ulkomailta erilaisten sopimusten nojalla. Selvää on, että kansainvälisten tietojenvaihdon lisääntymisen myötä Suomen viranomaisten käyttöönsä saama aineisto tulee auttamaan keinotekoisien maastamuuttojen selvittelyä. Mutta kuten Tokola mainitsee, ilmiön verovaikutusten selvittäminen on haasteellista, koska tarjolla on erilaisia kansainvälisiäkin omaisuuden järjestelyvaihtoehtoja ja laillisen sekä laittoman toiminnan rajapinta saattaa olla osittain epäselvää⁹⁹.

Aina ulkomaille muuton tuomat henkilökohtaiseen verotukseen liittyvät ja vaikuttavat asiat ole selviä. Kohdassa 5.1 on todettu, että verovelvollisella on mahdollisuus ja oikeus suunnitella verotustaan verolainsäädännön puitteissa ja siten hän voi valita itselleen verotehokkaimman toimintatavan. Jos verovelvollinen on epävarma ulkomaille muuttamisen tuomista muutoksista ja ilmoitusvelvollisuuksistaan hänen henkilökohtaiseen verotukseensa liittyen ja haluaa toimia verolain asettamisen rajojen puitteissa, hän voi hakea Verohallinnolta ennakkoratkaisua tapaukseensa.

Ennakkoratkaisun päätökseen koskien verovelvollisuusasemaa vaikuttaa jatkossa korkeimman hallinto-oikeuden tuorein päätös KHO 2021:172. Aikaisemmin katsottiin Suomessa työskentelyn ja Suomessa tapahtuvan liiketoiminnan muodostavan olennaisen siteen Suomeen, koska ne vaativat henkilöltä aktiivista panostusta ja toimintaa. KHO:n uuden päätöksen myötä arvioitaessa olennaisen siteen muodostumista Suomessa työskentelyn tai liiketoiminnan osalta on muuttunut. Kokonaisarviointia verovelvollisuutta tehtäessä kiinnitetään huomiota muun muassa henkilön Suomessa käyntien määrään.¹⁰⁰

⁹⁸ Jelena Leppänen, Verokarhu jahtaa Jari-Matti Latvalaa jopa miljoonien rästeistä - näin verottajan ultraryhmä narauttaa epäilyttäviä ulkosuomalaisia, 18.10.2019 [Jari-Matti Latvalan perässä on jopa miljoonien rästejä jahtaava verokarhu - näin sen ultraryhmä toimii - Ralli - Iltä-Sanommat \(is.fi\)](#), viitattu 13.11.2022.

⁹⁹ Tokola 2019, s. 76. https://www.vero.fi/globalassets/harmaa-talous-ja-talousrikollisuus/selvitykset/2019_07-verovilppi-kansainv%C3%A4lisess%C3%A4-sijoitustoiminnassa.pdf, viitattu 21.10.2022.

¹⁰⁰ Määttä - Rautajuuri 2020, kohta 3.3.3. [Yleinen ja rajoitettu verovelvollisuus sekä verosopimuksen mukainen asuminen - luonnolliset henkilöt - vero.fi](#), viitattu 21.10.2022.

Ennakkoratkaisuhakemuksellaan verovelvollisen tulee antaa kirjallinen, yksilöity verotustaan koskeva kysymys Verohallinnolle kokien esimerkiksi omaisuuden luovutusten verokohtelua tu-
loverolain näkökulmasta. Ennakkoratkaisun avulla henkilö voi saada ennalta tiedon, miten Ve-
rohallinto tulee menettelemään verovelvollisen verotuksessa ennakkoratkaisussa esitetyn ja
kysytyn asian osalta. Ennakkoratkaisua on haettava ennen, kuin kyseessä olevan verovuoden
veroilmoitus on annettava ja hakemukseen on liitettävä kaikki asian ratkaisemiseen vaikutta-
vat asiakirjat ja selvitykset. Kun ennakkoratkaisuhakemuksessa esitetyt asiat ja olosuhteet
ovat pysyneet ja ennakkoratkaisu niiden pohjalta saatu, ennakkoratkaisu on sitova. Päätöstä
ei siten sovelleta, jos ennakkoratkaisuhakemuksessa esitetyt tosiseikat ovat virheelliset tai
puutteelliset ja ne ovat vaikuttaneet asian ratkaisussa.¹⁰¹

Jo verovelvollisen tilanne muuttuu siitä, mitä ennakkoratkaisuhakemuksella on esitetty, tulee
hänen antaa verotusmenettelystä annetun lain 7 §:n 1 momentin nojalla verotustaan varten
tiedot muun muassa veronalaisista tuloistaan sekä muista verotukseen vaikuttavista tiedoista.
Laiminlyömällä verotusta varten säädetyt velvollisuudet on mahdollista saada rangaistukseksi
sakko- tai vankeustuomio, riippuen teon tavasta, muodosta ja laajuudesta.

Maastapoistumisveron lakiluonnoksen selvityksen mukaan jokaisen Suomesta pois muuttavan
tulee selvittää ja antaa ilmoitus omaisuuden arvonnousutulon verottamisesta. Arvonnousuve-
ron alaisesta omaisuudesta tulee antaa Verohallinnolle tiedot vuosittain muuttovuoden jäl-
keen, kunnes omaisuus luovutetaan. Tulevaisuudessa nähtäväksi jää, miten verovelvollisen
oman ilmoituksen perusteella maksuunpantava arvonnousuvero tulee toteutumaan. Lakiluon-
noksessa onkin tuotu esiin, että ajan kuluessa lisääntyy riski veron maksamatta jäämisestä.
Asia on tullut esiin Euroopan unionin tuomioistuimien 29.11.2011 antamassaan ratkaisussa asiassa
National Grid Indus C-371/10. Asiassa oli kyse Alankomaissa sijaitsevan yhtiön johdon siirtämi-
nen toiseen jäsenvaltioon, Iso-Britanniaan. Alankomaiselle yhtiölle oli syntynyt realisoitu-
matonta valuuttakurssivoittoa yli 33 000 000 GBP Englannissa sijaitsevalta yhtiöltä. Alanko-
mainen yhtiö siirsi tosiallisen johtonsa Iso-Britanniaan ja valuuttakurssivoitto verotettiin valti-
oiden välisen verosopimuksen säännösten mukaisesti Iso-Britanniassa. Alankomaiden sisäisen
lainsäädännön perusteella alankomaisen yhtiön olisi pitänyt maksaa maastapoistumisveroa pii-
levistä arvonnousutuloista yrityksen kotipaikan siirtohetkellä. Tapauksen käsittelyssä esiin
tuotujen oikeuskäytäntöjen mukaan maastapoistumisverotus voitaisiin katsoa kohtuuttomaksi,
koska muuttohetkellä yhtiölle muodostuu välittömästi täytäntöönpanokelpoinen verovelka.
Maastapoistumisveron maksuunpanoa voidaan lykätä, kunnes omaisuus realisoituu. Tämä voi
kuitenkin aiheuttaa käytännön ongelmia, koska omaisuus saattaa kohdata arvonalentumisia
valuutan kurssiarvon muutosten suhteen.¹⁰²

¹⁰¹ Heikura - Määttä 2021. [Ennakkoratkaisuhakemuksen tekeminen ja siihen annettava päätös - vero.fi](#), viitattu 21.10.2022.

¹⁰² VM188:00/2021, s. 23. [Luonnos hallituksen esitykseksi \(hankeikkuna.fi\)](#), viitattu 21.10.2022

Lähteet

Painetut

Helminen, Marjaana, Estävätkö EU:n peruseriaatteet aggressiivisen kansainvälisen verosuunnittelun rapauttaman yritysveropohjan pelastamisen? Edita Publishing 2013.

Helminen, Marjaana, EU-vero-oikeus. Talentum Pro 2016.

Helminen, Marjaana, Kansainvälinen tuloverotus. Edita Publishing 2013.

Helminen, Marjaana, Kansainvälinen verotus. Talentum Pro 2016.

Hirvonen, Ari, Mitkä metodit. Opas oikeustieteen metodologiaan. Yleinen oikeustieteen julkaisu 17 2011.

Hirvonen, Markku - Määttä, Kalle, Harmaa talous ja talousrikollisuus - ilmenemismuodot ja torjunta. Edita 2018.

Kananen, Jorma, Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2017.

Knuutinen, Reijo, Veronkiertämistä koskevien yleislausekkeiden historiallinen kehitys, soveltamisedellytykset ja soveltamisen pidäkkeet eräiden valtioiden kansallisessa vero-oikeudessa. Lakimies 1/20, s. 28-54.

Knuutinen, Reijo, Veron kiertäminen tutkimuskohteena - tutkimuksen näkökulma, menetelmiä ja suuntauksia koskeva oikeusvertaileva tarkastelu. Lakimies 7-8/2021, s. 1136-1164.

Knuutinen, Reijo, Verosuunnittelun oikeudelliset ja yhteiskunnalliset rajat. Alma Talent 2020.

Myrsky, Matti, Kansainvälisen verokilpailun kysymyksiä. Defensor Legis N:0 3/2013, s. 399-410.

Ossa, Jaakko, Tuloverolaki käytännössä. Alma Talent 2020.

Sipola, Simo, Verokirja. Kustannusosakeyhtiö Teos 2019.

Timonen, Pekka, Johdatus lainopin metodiin ja lainopilliseen kirjoittamiseen. Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta 1998.

Sähköiset lähteet ja artikkelit

Booth, Nicole, Spain´s Exit Tax And How To Avoid It, 20.10.2022. <https://www.mondaq.com/tax-authorities/1234852/spain39s-exit-tax-and-how-to-avoid-it>

Enache, Cristina, Capital Gains Tax Rates in Europe, 8.3.2022. <https://taxfoundation.org/capital-gains-tax-rates-in-europe-2022/>

Finnwatch, Suuntana paratiisi. Maastamuuttajan omaisuustulojen ja kohdemaan verotuksen välinen yhteys 4/2020. https://finnwatch.org/images/pdf/Suuntana_paratiisi.pdf

Heikura, Markku - Keskinen, Mia, Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta luonnollisten henkilöiden omaisuuden arvonnousutulon johdosta määrättävän veron käyttöönottamiseksi 12.9.2022. [LAUSUNTO_20220912104812.PDF \(hankeikkuna.fi\)](https://www.hankeikkuna.fi/lausunto/20220912104812.PDF)

Heikura, Markku - Määttä, Tero, Ennakkoratkaisuhakemuksen tekeminen ja siihen annettava päätös 11.8.2021. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47819/ennakkoratkaisuhakemuksen-tekeminen-ja-siihen-annettava-p%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s/>

Kujanpää, Emmiliina, Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Keskuskauppakamari 13.9.2022. https://kauppakamari.fi/lausunto/lausunto-luonnoksesta-hallituksen-esitykseksi-eduskunnalle-laeiksi-tuloverolain-ja-eraiden-muiden-lakien-muuttamisesta-luonnollisten-henkiloiden-omaisuuden-arvonnousutulon-johdosta-maarattavan-veron-k/#_ftn1

Lappi-Seppälä, Tapio - Hakamies, Kaarlo - Helenius, Dan - Melander, Sakari - Nuotio, Kimmo - Ojala, Timo - Rautio, Ilkka, Rikosoikeus. E-kirja. Alma Talent 2022.

Lehmusoja, Lauri, Maastapoistumisvero käyttöön 2021. Elinkeinoelämän keskusliitto 16.9.2021. <https://ek.fi/ajankohtaista/uutiset/maastapoistumisvero-kayttoon-2023/>

Leppänen, Jelena, Verokarhu jahtaa Jari-Matti Latvalaa jopa miljoonien rästeistä - näin verottajan ultraryhmä narauttaa epäilyttäviä ulkosuomalaisia 18.10.2019. <https://www.is.fi/ralli/art-2000006276816.html>

Matinen, Matti, Selvitys luonnollisten henkilöiden maastapoistumisverosta Suomessa asumisaikana kertyneen omaisuuden realisoitumattoman arvonnousun verotus. Valtiovarainministeriön julkaisu 2020:9 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162030/VM_2020_9_Selvitys%20luonnollisen%20henkilon%20maastapoistumisverosta.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Määttä, Tero - Kiuru, Atso, Omaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot luonnollisen henkilön tuloverotuksessa 4.11.2019. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48935/omaisuuden-luovutusvoitot-ja--tappiot-luonnollisen-henkil%C3%B6n-tuloverotuksessa/>

Määttä, Tero - Kajander, Elina, Verosopimusten artiklat 29.4.2022. <https://vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/85707/verosopimusten-artiklat2/#2.27-artikla-29,-etuuksien-rajoittaminen-ja-v%C3%A4r%C3%A4rink%C3%A4yt%C3%B6n-est%C3%A4minen>

Määttä, Tero - Rautajuuri, Anna-Leena, Yleinen ja rajoitettu verovelvollisuus sekä verosopimuksen mukainen asuminen - luonnolliset henkilöt 12.4.2022. <https://vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48999/yleinen-ja-rajoitettu-verovelvollisuus-sek%C3%A4-verosopimuksen-mukainen-asuminen---luonnolliset-henkil%C3%B6t2/#3.1-ulkomaan-kansalainen>

OECD, Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting. OECD Publishing 2013. <https://www.oecd.org/ctp/BEPSActionPlan.pdf>

OECD, Commentaries on the articles of model tax convention. OECD 2010. <https://www.oecd.org/berlin/publikationen/43324465.pdf>

OECD Model Tax Convention on Income and Capital: Condensed Version 2017. https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/model-tax-convention-on-income-and-on-capital-condensed-version-2017_mtc_cond-2017-en#page521

Riigi Teataja, Income Tax Act 1999. <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530012014003/consolide>

Romakkaniemi, Juho, Verosääntelystä tullut moralististen pisteverojen liukuhinna. Keskuskaupakamari 29.9.2022. <https://kauppakamari.fi/tiedote/verosaantelysta-tullut-moralististen-pisteverojen-liukuhinna/>

The Revenue Department, Chapter 3 Income Tax 7.1.2021. <https://www.rd.go.th/english/37749.html#section38>

Tokola, Antti, Verovilppi kansainvälisessä sijoitustoiminnassa. Ilmiöt Suomen näkökulmasta. Harmaan talouden selvitysyksikkö 7/2019. https://www.vero.fi/globalassets/harmaa-talous-ja-talousrikollisuus/selvitykset/2019_07-verovilppi-kansainv%C3%A4lisess%C3%A4-sijoitustoiminnassa.pdf

Valtioneuvosto, Verotus muuttuvassa maailmassa 10.12.2019 <https://valtioneuvosto.fi/marin-hallitus/hallitusohjelma/verotus-muuttavassa-maailmassa>

Valtiovarainministeriö, Hallitusohjelman liite 2.1 Uudet arvonnousutuloa koskevat säännökset maastamuuttoon liittyvän veronkierron ja aggressiivisen verosuunnittelun estämiseksi. Valtiovarainministeriö 15.8.2022 [Uudet arvonnousutuloa koskevat säännökset maastamuuttoon liittyvän veronkierron ja aggressiivisen verosuunnittelun estämiseksi - Valtiovarainministeriö \(vm.fi\)](https://vm.fi/-/uudet-arvonnousutuloa-koskevat-saannokset-maastamuuttoon-liittyvan-veronkierron-ja-aggressiivisen-verosuunnittelun-estamiseksi)

Valtiovarainministeriö, Uudet arvonnousutuloa koskevat säännökset maastamuuttoon liittyvän veronkierron ja aggressiivisen verosuunnittelun estämiseksi 15.8.2022. <https://vm.fi/-/uudet-arvonnousutuloa-koskevat-saannokset-maastamuuttoon-liittyvan-veronkierron-ja-aggressiivisen-verosuunnittelun-estamiseksi>

Varonen, Sami - Mäkyneen , Pirjo, Veron kiertämissäännöksen soveltaminen. Verohallinto 30.8.2022. <https://vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/49027/veron-kiertamisaannoksen-soveltaminen/>

Virallislähteet

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi HE 76/2019 vp.

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta luonnollisten henkilöiden omaisuuden arvonnousutulon johdosta määrättävän veron käyttöönottamiseksi, hanke VM188:00/2021 [Luonnos hallituksen esitykseksi \(hankeikkuna.fi\)](https://www.hanketietokanta.fi/hanke/188002021)

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen konsolidoitu toisinto C326/47 26.10.2012 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=lt>

Neuvoston direktiivi (EU) 2016/1164, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2016.

Unionin tuomioistuimen tuomio 29 päivänä marraskuuta 2011, asia C-371/10 <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf;jsessionid=D0BA2BEC7DA6489DFF5F02436F155302?text=&docid=115461&pageIndex=0&doclang=FI&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=179154>

Oikeuskäytäntöä

KHO 2013:93, 16.5.2013/1701

KHO 2021:172, 3.12.2021/H4295

Kuviot

Kuvio 1: Muuttoliike Suomesta kokonaisuudessaan vuosina 2018-2021 (Tilastokeskus).....	30
Kuvio 2: Maastamuutto kohdevaltioihin vuosien 2018-2021 aikana (Tilastokeskus 2022)	31
Kuvio 3: Suuren omaisuustulon saavan henkilön kohdevaltio Suomesta muuttaessa (Finnwatch 2020)	32
Kuvio 4: Luonnollisen henkilön myyntivoittovero Euroopan maissa (Tax Foundation 2022) ...	33